

Всеукраїнське громадське об'єднання
"Інтелегенція України за соціалізм"
Антифашистський комітет України

Віктор Поліщук

доктор гуманітарних наук, політолог

ГОРА ПОРОДИЛА МИШУ.

БАНДЕРІВСЬКУ

Правда про ОУН-УПА.
Критика "Звіту робочої групи істориків при
Урядовій комісії з вивчення діяльності
ОУН і УПА (історичний висновок)".

Всеукраїнське громадське об'єднання
«Інтелігенція України за соціалізм»
Антифашистський комітет України

Віктор Поліщук
доктор гуманітарних наук, політолог

Гора породила мишу. Бандерівську

Критика «Звіту робочої групи істориків при Урядовій комісії з вивчення діяльності ОУН і УПА. Основні тези з проблеми ОУН-УПА (історичний висновок)».

Київ - 2006 год

Віктор Поліщук

доктор гуманітарних наук, політолог

Гора породила мишу. Бандерівську.

Критика «Звіту робочої групи істориків при Урядовій комісії з вивчення діяльності ОУН і УПА. Основні тези з проблеми ОУН-УПА (історичний висновок)».

Видання: Національна академія наук, Інститут історії України.

Торонто - 2006

**Розумним і чесним депутатам
Верховної Ради України присвячено
це опрацювання**

Автор

Кров на білих шатах

Хтось сказав: «Бог не може змінити минуле. Це можуть тільки історики». Дуже правильна думка. І навіть не цинічна, якщо тільки слово «історик» узяти в лапки...

Переді мною лежить праця відомого канадського політолога Віктора Поліщука «Гора породила мишу. Бандерівську», видана в 2006 році в Торонто. У «демократичній» Україні її не зважилося опублікувати жодне видавництво. Вона присвячена критичному розгляду так званого «Звіту робочої групи істориків при Урядовій комісії з вивчення діяльності ОУН і УПА. Основні тези з проблеми ОУН-УПА (історичний висновок)», в якому оунівський бандитизм оголошується національно-визвольним рухом. Надалі для стислості ми називатимемо цей документ просто «Звітом».

Його розгляд є тим більш актуальним, що згодом, у 2005 р. «Звіт» у майже не зміненому вигляді, але під новою назвою – «*Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія. Фаховий висновок робочої групи істориків при Урядовій комісії з вивчення діяльності ОУН і УПА*» був виданий «Науковою думкою» тиражем 120 тис. примірників і розісланий до багатьох установ і організацій, у тому числі шкіл і вузів, а Міністерство науки і освіти настійно рекомендувало всім педагогам країни широко використовувати зроблені в ньому висновки в навчально-виховному процесі. Але ж кожному патріоту України небадь дуже, що і як розповідають підростаючому поколінню про історичне минуле нашого народу. І, що важливо, ХТО йому про це говорить.

А робить це створена владою «робоча група істориків» на чолі із заступником директора Інституту НАНУ доктором історичних наук професором С.Кульчицьким. Науковій громадськості, та й ширшому колу читачів добре відомо це ім'я, оскільки воно значиться на обкладинках вельми значної кількості підручників для середньої і вищої школи, книг на найрізноманітніші теми і з різних періодів історії.

При уважному прочитанні праць С.Кульчицького неважко виявити відмінності в підходах і оцінках цього плодovitого автора стосовно одних і тих самих подій, фактів, документів.

Пояснюється все дуже просто. С. Кульчицький в усі часи своєї тривалої наукової кар'єри тонко реагував на будь-які викрути політичної кон'юнктури і з вражаючим уявленням оперативністю послужливо перелицьовував одну і ту саму історію (її-то більше одної і не буває!) відповідно до крутих віражів суперечливого суспільного розвитку. Його

«прозріння» часом шокують читачів не тільки немислимими для скільки-небудь сумлінної людини кульбітами, а й переоцінками власної наукової продукції, що виходить за рамки елементарної моралі. Проте це зовсім не еволюція поглядів, не прикре непорозуміння, це – суть життєвої позиції.

Саме такі якості, очевидно, виявилися визначальним аргументом при виборі кандидатури С. Кульчицького на роль керівника згаданої «робочої групи». Адже якихось наукових досліджень з історії Другої світової війни або окремих її аспектів, у тому числі і з періоду, що вивчався «робочою групою», за ним не помічено.

Кульчицький навряд чи становить інтерес для читача як особистість, і я не став би так детально спинятися на характеристиці цього «чого zvolите?» в докторській мантиї, якби не одна обставина. Річ у тім, що Кульчицький, на жаль, не самотній. Він – свого роду символ, узагальнений до карикатурності образ ученого лакея властей предрержавних. Останні дали професору завдання очистити ОУН-УПА від бруду і крові – ось він і старається в поті чола.

Автор рецензованої праці В.Поліщук за своїми підходами до життя і науки є антиподом С.Кульчицького. Доля його склалася непросто. Батько Варфоломій Поліщук до возз'єднання Західної України з УРСР був в'їздом м.Дубно на Рівненщині. Незабаром після встановлення Радянської влади він був арештований і потім страчений, а вдова з двома неповнолітніми дочками і 14-річним сином Віктором у 1940 р. була депортована до Казахстану. Але вже в 1944 році, тобто відразу ж після визволення України від німецькофашистських окупантів, сім'ї дали можливість оселитися в Дніпропетровській області, а в 1946 р. за клопотанням матері, польки за національність, виїхати до Польщі. Там Віктор, закінчивши педагогічний ліцей, вчителював. Потім вступив до Вроцлавського університету, після закінчення якого працював прокурором, адвокатом, став кандидатом юридичних наук.

Живучи в Польщі, В.Поліщук вперше дізнався про злочини українських націоналістів проти польського населення Волині і Галичини в 1943-1944 рр. Багатьом полякам це дало підставу неприязно ставитися до всього українського народу, ототожнювати його з бандерівцями. І тоді Поліщук почав всебічно досліджувати проблему ОУН-УПА. З-під пера його вийшли праці «Гірка правда: злочинність ОУН-УПА», п'ятитомник «Інтегральний український націоналізм як різновид фашизму» (т.І - "Джерела злочинів ОУН-УПА"; т.ІІ - "Докази злочинів ОУН-УПА"; т.ІІІ-V - "Український націоналізм в

документах") та ін. У наукових працях В.Поліщука переконливо показано, що **бандерівці були не виразниками інтересів українського народу, а націоналістичними виродками**. За матеріалами своїх досліджень автор захистив дисертацію і одержав науковий ступінь доктора гуманітарних наук за спеціальністю «політологія».

У 1981 р. Віктор Варфоломійович із сім'єю емігрував до Канади. Сьогодні, живучи в Торонто, в самому центрі української націоналістичної еміграції, він, незважаючи на погрози, твердо стоїть на позиціях правди історії і продовжує справу свого життя – викриття злочинної ідеології і політики ОУН.

При цьому важливо відзначити, що цей учений не є ні червоним, ні навіть «рожевим». Він досліджує проблему з позицій об'єктивізму, і його точка зору далеко не в усьому збігається з поглядами комуністів. Тим цікавіша для нас оцінка В. Поліщуком методів, які застосовуються «офіційними» істориками для реабілітації кривавого оунівського націоналізму.

Головний висновок, який робить канадський дослідник в результаті вивчення горезвісного «Звіту», звучить як вирок: *"Станіслав Кульчицький з компанією фальсифікують історію"*, те, що вийшло з-під їх пера, - *"не наука, а свідомий обман українських структур вищого рівня"*.

До цієї вбивчої характеристики можна додати тільки одне: будучи громадянином іноземної держави і не бажаючи втручатися у внутрішні справи нашої країни, Поліщук делікатно говорить про обман авторами «Звіту» українських державних структур, бо абсолютно ясно, що останні є замовниками цієї широкомасштабної фальсифікації, тобто фактичними організаторами злочину. Послужливі члени «робочої групи» просто вгадали по очах, чого від них вимагають націоналістичні боси.

У своїй праці Поліщук звертає увагу читачів на край тенденційний добір авторами «Звіту» літератури і джерел для свого дослідження. Будь-який студент-історик вже в перші дні свого перебування на університетській лаві дізнається, що робити це потрібно до давньоримського принципу «вислухай обидві сторони». А обтяжені вченими ступенями і званнями мужі чомусь про це начисто «забули». Вони спираються на документи, що виходять майже виключно з націоналістичного табору. Причому навіть ті зазнають ґрунтовної селекції. Поліщук, наприклад, зазначає, що «робоча група» проігнорувала відомі публікації Т. Бульби-Боровця, в яких міститься безсторонній відзив про дії ОУН(б).

Іншими словами, Кульчицький і його співавтори намагаються оцінювати бандерівців на підставі того, що ті самі говорять про себе і про своїх противників. Чинити так – не менш

абсурдно, ніж, скажімо, ухвалювати вирок у суді, ґрунтуючись виключно на показниках обвинувачуваного.

Можна на всі сто відсотків погодитися із твердженням Поліщука, що автори «Звіту» свідомо перекручують істину, коли називають членів ОУН учасниками національно-визвольного руху. Представники всіх її фракцій, говорить канадський дослідник, боролися не за волю України, а «за створення української, фашистського типу, держави, в якій націоналісти мали б владу над українським народом». Погодьтеся, це далеко не одне й те само.

Ідеологія ОУН базувалася на постулатах донцовського інтегрального націоналізму. Передусім - це проповіді ненависті до інших народів. В усіх програмних документах ОУН розглядуваного періоду містилася вимога створити Україну «на всіх етнографічних українських землях» площею 1.2 мільйона квадратних кілометрів, що можна було зробити тільки воєнним шляхом. Представників інших народів у них пропонувалося «прибрати», інакше кажучи, знищити. Ідеологія українських націоналістів, таким чином, споріднена з фашистською, навіть, можна сміливо твердити, - однопорядкова з нею. У цьому не раз зізнавалися вони самі в ті часи, коли розраховували на встановлення гітлерівського «нового порядку» в Європі. Це сьогодні спадкоємці Коновальця, Мельника і Бандери просторікують про демократію і людинолюбство. Нові часи – нова риторика. А ідеологія, тим часом, залишається старою.

Саме цей факт, убивчий для adeptів ОУН і УПА, намагаються приховати автори «Звіту».

Поліщук абсолютно правильно звинувачує «робочу групу» в тому, що та всіляко замовчує очевидне: фашистська за своєю суттю ідеологія ОУН не просто проголошувалася в її офіційних документах. Вона реалізовувалася в злочинній політиці цієї організації в цілому і всіх її фракцій зокрема.

Члени «робочої групи» постаралися правдою і неправдою «відмити» українських націоналістів від справедливих звинувачень в пособництві гітлерівцям. Вони, наприклад, замовчують багато скандальних фактів «співпраці» оунівців з Німеччиною напередодні Другої світової війни. А там, де правду сховати неможливо, Кульчицький і співавтори невиразно бубонять про якийсь «ситуативний союз» націоналістів з фашистами, викликаний бажанням перших підготувати кадри до майбутньої боротьби за незалежність України.

Поліщук справедливо відзначає, що рівноправні союзи укладаються між повноцінними суб'єктами. Він наводить факти, які свідчать, що найбільш відомі «вожді» українських націоналістів задовго до нападу Німеччини на СРСР перебували на службі в німецькій

розвідці. Про який союз в такій ситуації може йти мова? – запитує дослідник. Запитання риторичне. Адже навіть недосвідченій людині ясно, що жоден уряд у світі не укладає політичних угод з платними агентами власних спецслужб.

Від себе я хотів би поставити ще одне запитання. І теж риторичне. Якщо оунівці напередодні війни зважилися піти на службу іноземній державі тільки для того, щоб підготувати кадри для боротьби проти «більшовизму», то чому ж вони не запропонували свої послуги урядові якої-небудь буржуазно-демократичної країни? Наприклад, Великобританії, відносини якої з СРСР були в той момент більш ніж напруженими. Відповідь очевидна: тому що саме гітлерівський режим був ідейно і політично близький українським націоналістам. Ось вони і тягнулися до вождів Третього рейху, із шкури пнулися, щоб сподобатися їм.

Націоналісти пішли на службу до гітлерівців не тому, що наївно вірили ніби ті допоможуть їм визволити і передадуть в руки Україну, а тому, що розраховували: фашисти нагородять своїх послужливих лакеїв теплими місцями в органах окупаційної влади і поліції і не заважатимуть виконувати оунівську "політичну програму": вбивати беззбройних росіян та поляків. Ну, і, звичайно, українців, які не бажатимуть брати участь в цих злочинах. Тому що **«наша влада повинна бути страшною»**, як цинічно резонерствував Бандера.

Поліщук показує, що "Звіт" говорить неправду, коли стверджує, що гітлерівці розпустили створену ОУН українську міліцію після 30 червня 1941 року, тобто після горезвісного Акта проголошення незалежності у Львові. Фашисти перетворили її на допоміжну поліцію під своїм повним контролем. Брежнею є і те, ніби сумновідомий батальйон абверу «Нахтігаль» відмовився служити німцям, коли його керівництво дізналося, що ті не збираються дарувати незалежність Україні. Це терористичне формування просто було перетворено в поліцейську частину і направлено до Білорусії. Там йому було дозволено займатися звичною й улюбленою справою: вбивати людей.

Цю «роботу» націоналісти із завзяттям виконували завжди і скрізь. Поліщук наводить численні факти оунівських злочинів, про які обов'язково повідомили б автори «Звіту», якби вони були неупередженими істориками.

Канадський учений розповідає, що бандерівці послужливо готували списки, за якими в липні 1941 року гітлерівці знищили цвіт польської і єврейської інтелігенції Галичини. Іншими словами, націоналісти виконували роль банальних наводчиків, що, погодьтеся, важко вважати заняттям, гідним «героїв боротьби за національне визволення».

Спираючись на широку документальну базу, Поліщук стверджує, що на Волині і в Галичині бандерівці в 1943-1944 роках по-звірячому вбили не менше 120 тисяч поляків. І спроби заангажованих істориків зобразити це страхіття чи то як «українсько-польський конфлікт», чи то як «зіткнення Української повстанської армії з Армією Крайовою» не витримують ніякої критики. Істина полягає в тому, що в Західній Україні воювали не народи і не організації. УПА планомірно здійснювала там геноцид мирного польського населення. У повній відповідності з програмою ОУН.

Та й до власного народу націоналісти ставилися не краще. Поліщук нагадує «забудькуватим» авторам «Звіту» про трагедію українського села Кортеліси, де за активною участю бандерівської допоміжної поліції 23 вересня 1942 року було позвірячому вбито 2875 селян, у тому числі 1620 малолітніх дітей. Для довідки: саме члени допоміжної поліції стануть декілька місяців опісля ядром УПА.

Кортеліська трагедія – тільки один епізод боротьби ОУН проти українського народу. А всього, як зазначає Поліщук, лише в 1941-1950 роках від її рук загинуло не менше 80 тисяч українців. Таке от «визволення» несли своїй країні ваші підзахисні, пане Кульчицький! Ховати сліди злочину – не до лиця історика. Тим більше «провідному», як Вас називають шанувальники.

Багато уваги автори «Звіту», а слідом з ними і Поліщук, приділили питанню, пов'язаному із створенням і діяльністю УПА. Канадський дослідник заявляє про свою солідарність з членами «робочої групи», не згодними з «твердженням радянської пропаганди», що створення УПА було ініційоване гітлерівськими службами. Для цього, говорить він, «немає ніяких підстав», тим більше що з квітня до кінця 1943 року відносини бандерівців з фашистами нібито тимчасово ускладнилися.

Пробачимо Поліщuku його випад проти «радянської пропаганди». Вище вже мовилося, що він далеко не комуніст і не зобов'язаний любити ні СРСР, ні прийняті в ньому методи виховної роботи. А з тезою, що УПА не була сформована з ініціативи німецьких служб, можна, мабуть, погодитися.

Її створення – своєрідний відгомін великих перемог радянського народу і його Червоної Армії, які добилися під Сталінградом і Курськом корінного перелому в ході Другої світової війни. До цих перемог німецькі служби ніякого відношення, природно, не мали. Саме успіхи радянських військ змусили бандерівських «вождів» заметушитися і почати гарячковий пошук нового хазяїна, на службу до якого можна було б благополучно перебігти у разі краху Третього рейху. В цих умовах відмежуватися на словах від

«великого фірера», як вони ще недавно називали Гітлера в своїх листівках, стало для націоналістів життєво важливим.

Ось і виникла влітку 1943-го в німецькому тилу УПА, а разом з нею – легенда про боротьбу бандерівців на два фронти, проти Радянського Союзу і фашистської Німеччини. Що це саме міф, вигаданий націоналістами і повторюваний недобросовісними авторами «Звіту», переконливо доводить у своїй праці Поліщук.

Він показує, що УПА, власне кажучи, не боролася ні з вермахтом, ні з Радянською Армією. Бандерівці «воювали» з мирним населенням, здійснювали жорстокий терор щодо нього.

До речі, факт неучасті УПА в реальній боротьбі проти гітлерівської армії вимушено визнають і автори «Звіту». Більш того, звинувачуючи радянських партизанів у тому, що ті своїми операціями провокували фашистів на репресії проти мирного населення, вони визнають, що бандерівці всіляко протидіяли народним месникам. І це автори «Звіту» ставлять їм у заслугу?!

Таким чином, ні про які бойові дії ОУН-УПА говорити не доводиться, наголошує Поліщук. А ось про її співпрацю з німецькими фашистами – можна і треба. Документів, які підтверджують це, в архівах зберіглося ніж достатньо. Та й сумно знаменита дивізія СС «Галичина», сформована з відкритих колабораціоністів, - справа рук не тільки мельниківців. Бандерівців в цьому засудженому Нюрнберзьким трибуналом військовому формуванні теж вистачало. І спільні з «дивізійниками» «бойові операції» УПА проводила не раз. Наприклад, з метою винищення мирних жителів польського села Гута Пеняцька.

Поліщук переконливо показує, що так звана Українська повстанська армія фактично ніколи не була українською, оскільки виконувала волю тільки однієї партії, формувалася з представників одного регіону і представляла лише третину відсотка населення країни. Не була вона також ні партизанською (бо навіть за даними «Літопису УПА» більшість її членів були не добровольцями, а насильно мобілізованими), ні армією (оскільки «воювала» не з військовими частинами, а з мирним населенням країн – учасників антигітлерівської коаліції). З цього випливає логічно неспростовний висновок, що УПА слід називати злочинним формуванням, яке заважало Об'єднаним Націям боротися проти фашизму, а її учасників – бойовиками, а не воїнами чи ветеранами, як це робить «робоча група».

Таким чином, «група істориків» на чолі з С.Кульчицьким, яка підготувала «Звіт», чинить украй безпринципно і антинауково, роблячи, по суті, те саме, що й ОУН-УПА понад

піввіку тому. Тільки бандерівці знищували тіла, а ці хочуть убити душі. Обов'язок кожного патріота України – дати їм рішучу відсіч. І праця В.Поліщука – гідний внесок чесного вченого у цю благородну справу.

Чергова спроба фальсифікаторів історії нарядити оунівських головорізів в білі шати приречена на ганебну невдачу. Тому що на білому фоні кров стає тільки виднішою.

Сергій ГМИРЯ

Народний депутат України II, III, IV скликань,
кандидат історичних наук, доцент, член
Всеукраїнського громадського об'єднання
«Інтелігенція України за соціалізм»

Extrema malis extrema remedia

*(проти екстремальної недуги -
екстремальні засоби лікування)*

Вступне слово

Йдеться тут про критику, а не рецензію, бо рецензувати можна науковий твір, натомість «Звіт» позбавлений прикмет науковості.

Предметом критики, як видно з заголовка публікації, є опрацювання авторства істориків, згуртованих у найвищому науковому закладі України, яким є (повинен бути) Інститут історії України Національної **академії наук**. Наука – царство знань, повинна бути незаплямованою будь-якою тенденційністю, її працівники повинні бути зразком високої моралі. Коли ці прикмети відсутні, тоді це не наука. Древнеримський історик Тацит на початку кожного тому своїх «Анналів» давав запевнення щодо його об'єктивізму у словах: ***sine ira et studio***, які у перекладі означають: «без гніву і без пристрастей». Цей принцип зобов'язує зокрема істориків (про них тут буде мова) бути об'єктивними, тобто такими, що не піддаються таким чи іншим позанауковим впливам. Цього принципу не мали змоги дотримуватися історики в тоталітарних режимах, наслідком чого часто появлялися праці по суті ненаукові, але за це вину слід покласти не на істориків, а на пануючий у державі тоталітарний режим.

Наведені вище зауваження – не випадкові, вони мають безпосереднє відношення до матеріалу, який тут піддається критиці, зауважуючи при тому, що в останніх десяти роках в Україні немає тоталітарного режиму, а все ж таки критикована праця не має навіть

найменших ознак науковості, вона – пряме чи опосередковане виконання політичного замовлення сил, котрі прямують до виправдання ОУН і УПА. Означене в заголовку опрацювання групи істориків називатиметься тут «Звітом».

З огляду на те, що «Звіт» має неначе науковий, але одночасно і політичний характер, його критика буде нетиповою, саме тому вона іноді виходитиме поза рамки звичайної рецензії. Це продиктоване передбачуваними можливими наслідками «Звіту».

Інститут історії України Національної академії наук України опублікував збірку матеріалів «ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ І УКРАЇНСЬКА ПОВСТАНСЬКА АРМІЯ».² «Звіт» є квінтесенцією цієї публікації. Автор цієї критики, знаючи, майже цілком політизований, стан сучасної української і польської історичної науки в ділянці вивчення проблеми ОУН-УПА, переконаний, що об'єктивного обговорення названої вище публікації годі сподіватися. Нижче підписаний міг би зробити повний аналіз публікації за умовою, коли б про це до нього звернулася серйозна установа чи організація, з одночасним запевненням, що його труд буде опублікований українською і російською мовами.

«Звіт» має форму введення авторства професора Станіслава Владиславовича Кульчицького – «Організація науково-дослідної роботи і основні творчі здобутки», підписана ним, і розділу «Проблема ОУН-УПА: основні тези (історичний висновок)», разом у чотирнадцяти розділах, котрі не підписані, що можна трактувати як колективне опрацювання, але під егідою проф. С. Кульчицького. Саме це дає підставу керувати критикою власне до нього, а тому, що автор останнього розділу «Ідеологія українських націоналістів» відомий, ним є проф. Г. Касьянов, тому у цьому обсязі критика буде скерована теж на його адресу. Для кращої переконливості критика буде відноситися до тверджень «Звіту» в такому порядку, в якому вони написані у ньому, а тому, що у «Звіті» є повторення, вони теж появляться у критиці.

Гострість критики, незважаючи на факт авторизації Звіту авторитетом найвищої наукової установи на Україні, тобто Національною академією наук, подиктована рівнем «Звіту» і його політичним значенням.² Автор критики керується принципом, за яким найвищим авторитетом є **ПРАВДА**, згідно до Святого Євангелія: ***І пізнаєте правду, а правда вас визволить*** (Іоана 8:32).

На інформаційній сторінці видання написано, що над проблемою працювала група істориків упродовж 1997-2004 рр. Погляньмо, отже, на «здобутки» їхньої роботи.

I. Організація науково-дослідної роботи і основні творчі здобутки

Такий заголовок має текст авторства проф. С. Кульчицького. Вже у першому реченні, пишучи, що відповідний закон України *визнав військовиків УПА ... особами, які належать до учасників бойових дій*, Автор виявив, що він піддається впливам української націоналістичної історіографії. Звідки бо, як не з неї, взяв проф. Кульчицький назву «військовики»? В українській літературній мові такого іменника немає, його не реєструють ні сучасні, ні давні словники української мови, цього слова немає теж у «Словарі української мови» Бориса Грінченка, і навіть у діаспорному «Правописному словнику» Г.Голоскевича. У законі такої назви немає, а якщо б була, то вона, яка означає «військового», повинна б бути піддана проф. Кульчицьким семантичному аналізу з метою уточнення цього поняття. Раз йдеться про учасників УПА, то проф. Кульчицький, після багатьох років дослідів, повинен би погодитися, що вони аж ніяк не є «військовиками», тобто «військовими», бо військовий, це «прийнятий, установлений у війську, в армії», а УПА армією не була, хоч у назву УПА входило слово «Армія».

Того, що за його оцінками УПА була «військом», С. Кульчицький не скриває, він бо пише, що в опрацюванні йдеться про *історичну оцінку військової формації, якою була УПА*. Він це підкреслює, пишучи про «бойовиків ОУН» і «військовиків УПА». Але, як видно, С. Кульчицький сам не переконаний щодо цієї назви, бо вже в наступному реченні він, маючи на думці УПА, пише, що *органи радянської влади боролися з повстанським рухом*. То як же це, після сімох років досліджень проф. Кульчицький неспроможний визначитися щодо того, чи УПА була «армією» («військо», «військовик»), чи «повстанським рухом», якого членів слід би називати «повстанцями». В протилежність до проф. Кульчицького, автор цієї критики доказує, що УПА не була «військом» (армією), бо військо утворюється державною структурою, а ОУН Бандери, незважаючи на проголошення «Акту 30 червня» (про який далі), державним органом не була. УПА не була також рухом повстанським, бо повстання, організованим чином, або й спонтанно, у цілому світі і в кожний час, утворюються виключно з добровольців-повстанців (семантика слова «повстання» виключає його народження шляхом наказів), тоді коли УПА вже у травні 1943 року складалася в не менше як у 50% з терором «мобілізованих», а на переломі 1943/1944 років «мобілізованих» в УПА було не менше 90%. Додатково тут скажемо, що з далі сказаного буде видно, що УПА винищувала цивільне населення (чого не заперечує сам С. Кульчицький), то як же її учасників називати «військовими»? Автори наукових опрацювань мають послуговуватися науковою, адекватною до фактів, термінологією, а не пропагандивно-політичним жаргоном.

То яким же формуванням була бандерівська УПА?⁴ На це запитання знаходимо відповідь у творця «першої» УПА – у Тараса Бульби-Боровця, він бандерівську УПА називає **«партійними боївками» ОУН Бандери**.² Слід зазначити, що раз у «Звіті» мовиться про

УПА, яка була збройним формуванням ОУН Бандери, то не обійтися в критиці використанням націоналістичної термінології у відношенні до націоналістичних формувань. Виправданим отже буде покористуватися такими назвами, як «бойовик», «боївкар» (від «боївка») тощр.

В одному, і тільки в одному рацію має С. Кульчицький, коли він заперечує твердження щодо того, що *радянські пропагандисти твердили про те, що повстанський рух* (тобто ОУН-УПА – В.П.) *був ініційований гітлерівськими спецслужбами*. На це нема жодного доказу. Збройні сили ОУН Бандери постали з ініціативи бандерівців унаслідок подій, які склалися на початку 1943 року на Волині, та про це мова буде далі. Сказане тут не перечить твердженню, що ОУН Бандери і її (підлеглі безпосередньо, або тільки політично) збройні і воєнізовані формування були тісно пов'язані з німецькими окупаційними силами, з короткою, триваючою тільки приблизно вісім місяців, перервою. Про це також мова буде далі.

Називаючи колишніх учасників УПА «ветеранами», С. Кульчицький стає на бандерівські позиції, вони такими не є ні в оцінках ветеранів Великої Вітчизняної війни, ні в оцінках багатьох дослідників проблеми українського націоналізму, в тому й в оцінці автора цієї критики, бо ветераном не може бути член злочинного формування.

За інформацією С. Кульчицького, наслідком праці робочої групи істориків Інституту історії НАН, були опрацювання у вигляді 27 книг загальним обсягом 5.723 сторінки (290 др. аркушів). Побачимо далі, чи в цьому контексті виправданий заголовок критики цієї гігантної розмірами праці українських істориків – «Гора породила мишу». Важливою інформацією є те, що участь у працях групи істориків брав А. Кентій – охоронець фондів Центрального державного архіву громадських об'єднань України (ЦДАГОУ), бо з неї видно, що в істориків не було перешкод у доступі до цього важливого для проблеми ОУНУПА архіву.

Важливою є також інформація про обсяг історіографії предмета, якою користувалася група істориків, з неї неозброєним оком видно, що «вивчення» проблеми спиралося на свідомо селекціоновану історіографію, і то незважаючи навіть на те, що, за самим С. Кульчицьким, роботи Володимира Косика, на яких у великій мірі спираються висновки істориків, є тенденційними, бо той же В. Косик *не включав до своїх збірників інформації про нищення військовиками УПА жителів польських сіл ... Косик оминув своєю увагою деякі гострі сюжети*, як пише сам С. Кульчицький. То чи слід було групі істориків спиратися на такі, явно тенденційні, джерела? В той же час група істориків не користувалася виданими у 2002-2003 роках збірками архівних документів автора цієї критики.⁶ Чи це випадково?

Мабуть ні, в тій бо збірці (548 документів мовою оригіналу з перекладом на польську) опублікований також документ, що поза всякими сумнівами засвідчує приналежність ОУН у довоєнний період до фашистського інтернаціоналу. Натомість серед використовуваної групою істориків історіографії чільне місце посів «Літопис УПА», що публікувався в Торонто, а потім нова серія «Літопису УПА» в Києві під егідою Інституту археографії Національної академії наук. При цьому цікаве спостереження: чому це Інститут археографії взяв шефство над редагуванням і виданням «Літопису УПА», адже ОУН-УПА, це новітня історія, а не древні часи. Пояснення просте: львівські історики, захисники українського націоналізму, отже й ОУН-УПА – професори Львівського університету, Ярослав Ісаєвич і Ярослав Дашкевич, будучи археографами, маючи знайомства в Інституті археографії НАН, саме у ньому просунули видавання «Літопису УПА».

У ході праць згаданої групи істориків, переконавшись щодо очевидної їхньої тенденційності, зокрема самого проф. С. Кульчицького, автор цієї критики написав йому два відкриті листи,¹ маючи надію на спровокування обміну досвідом. Тим часом у відповідь на них надійшла дезінформація, в якій повідомлялося, що проф. Станіслав Кульчицький помер. Це тому, щоб надалі публічно не показувати його помилок (якщо його явну заангажованість на боці ОУН Бандери можна назвати помилками).

Після цього розділу опубліковані основні, невіддані нічим прізвищем, «висновки». Оскільки, судячи з інформації на сайтах Інституту Історії України Національної Академії Наук, члени робочої групи не взяли на себе відповідальність підписати «Звіт», що дає підстави думати, що їх автором був проф. Станіслав Кульчицький, і майже виключно на його адресу скерувати критику і на якого адресу з цієї власне причини будуть сформульовані, іноді гострі, зауваження.

Проблема ОУН-УПА: основні тези (історичний висновок)

1. Предмет дослідження.

В цьому розділі пишеться, що *поєднати можна тільки проблему ОУН-УПА, а не структури цих формувань, але ж далі написано, що проблема стосується і підпільної партійно-військової структури, якою була ОУН, і партизанської за характером армії, якою була УПА* (підкреслення В.П.). Це означає, що, за С. Кульчицьким, ОУН (Бандери) була «партійно-військовою структурою», натомість УПА мала характер «партизанської армії». Такого визначення ОУН і УПА неспроможні, мабуть, зрозуміти навіть найвизначніші теоретики військової справи. В публіцистиці ще можна писати про «партизанську армію», але ж не в науковому опрацюванні. Крім цього виразно зазначимо, що **ОУН-УПА не була ні армією, ні партизанкою.**

С. Кульчицький пише про ОУН-УПА, що це були *структури, які боролися за незалежність України*. Чи справді вони боролися за «незалежність України»? Даймо слово свідкові й учасникові подій того часу, Тарасові Бульбі-Боровцю, котрий в той час, тобто 1943 року, поборював на Волині радянську партизанку. Він, у «Відкритому листі до Проводу ОУН Бандери і Головної Команди УПА» від 24 вересня 1943 року² писав: *Ваша «влада» поводитья в терені не як народна революційна влада, а як звичайна банда ... Ви вже сьогодні розпочали братовбивчу боротьбу, бо не хочете боротися разом з цілим українським трудовим народом за його визволення, а вже сьогодні боретесь тільки за владу над ним. Шомполування й розстрілювання українських селян ... сталося вашим щоденним заняттям. А в такому ж листі від 10 серпня 1943 року³ той же Т.*

Бульба-Боровець написав на адресу ОУН-Бандери: *При ваших методах вистрілювання українців з Червоної Армії, колишніх українських комуністів, комсомольців та бичуванні українського активу, як це було в Житомирщині, душення путем своїх найкращих людей – ви не зможете армії*. В статті опублікованій в бульбівській газеті «Оборона України»⁴ той же Бульба писав на адресу ОУН Бандери: *Пригадайте собі 1941 рік, коли бандерівці з висолопленими язиками перли за німецьким фронтом і проголошували «бандерівську самостійну» ... Чи існувала коли на Україні така революційна організація, якої власний народ жахався гірше від найлютішого ворога, а її членів не називав інакше, як «путярями» та «сокирниками» ... чесних і свідомих українців мордувала гірше від Гештапо, або НКВД? ... Що спільного мають з визволенням України бандерівські спроби вже тепер підпорядкувати українські народні маси своїй партійній диктатурі та фашистській ідеології, яка є гідка українському народові, проти якої воює цілий світ ... я дозволяю собі запитати вас: за що ви боретесь? За Україну, чи за вашу ОУН? За Українську Державу, чи за диктатуру в тій державі? За український народ, чи тільки за свою партію?*

Цитовані тут винятки з відкритих листів Т. Бульби-Боровця на адресу ОУН Бандери слід перечитати кілька разів, щрб їх запам'ятати і добре зрозуміти.¹

Після цих цитувань необхідно запитати С. Кульчицького, як теж А. Кентія: чому вони ігнорують ці важливі для визначення ідеологічної і політичної суті ОУН-УПА архівні документи? Їх вони не можуть не знати, вони опубліковані у США в 1990 році. То як кваліфікувати «історичний висновок» опрацьований під керівництвом С. Кульчицького? Найделікатніше відповісти на це запитання можна просто так: проф. Станіслав Кульчицький, разом з цілою плеядою інших істориків, свідомо фальшують історію! Вони, коли б не погоджувалися з твердженнями Т. Бульби-Боровця, коли б мали докази на їх неправдивість, вони б такі докази використали. Тим часом вони, будучи науковцями, поводяться просто нікчемно.

С. Кульчицький і його сотовариші-історики, до структур, які *боролися за незалежність України у минулому*, зараховують: Українську військову організацію (УВО), Організацію українських націоналістів (ОУН), Українську повстанську армію (УПА) і Дружини українських націоналістів (ДУН). Такого визначення можна було б сподіватися від таких «істориків», як Петро Мірчук, але коли воно авторства науковців академії наук, то це – авантюра. Скажімо відразу: це - неправда! Ці формування щонайбільше **боролися за створення української, фашистського типу, держави, в якій українські націоналісти мали б владу над українським народом**. Таке намагання – не тотожне з боротьбою за «незалежність України», український народ ніколи не бажав мати такої незалежності у формі держави фашистського типу. І ще: можна здогадуватися, що, на думку авторів наведеного твердження, названі вище формування спричинилися до постання сучасної незалежної України, що абсолютно не відповідає дійсності: Україна не виборола цієї незалежної держави, вона українцям даром дісталася внаслідок незалежних від українців, в тому й українських націоналістів, подій – незалежність прийшла внаслідку розпаду СРСР.

Раз «Звіт» зараховує згадані вище формування до тих, що «боролися за незалежність України», то необхідно хоч кількома реченнями охарактеризувати їх.

Постала в липні 1920 року Українська військова організація (УВО) започаткувала постання українського інтегрального націоналізму. 1919 року галицька Західно-Українська Народна Республіка (ЗУНР) (вона не включала Волині) зазнала поразки у війні з Польщею, внаслідку чого держави – переможці у I-й світовій війні, доручили адміністрування територією Галичини Польщі, а в березні 1923 року Рада Амбасадорів тих держав приєднала цю територію до Польської Держави. Внаслідку цього Галичина стала частиною Польської Держави, а її мешканці силою закону стали громадянами Польщі. Громадянство зобов'язує громадян до лояльності. У протиборстві – в спорті, внаслідку дискусії, також у війнах - треба вміти не тільки перемагати, але й з гідністю приймати поразки, роблячи в той час з них висновки, аналізуючи їх причини. Тим часом група офіцерів Української Галицької Армії (УГА) з Євгеном Коновальцем на чолі, не здобулася на такий культурний вихід, вони емігрували до західноєвропейських держав і там, на хвилі фашизму, що в той час там народжувався, на хвилі невдоволення встановленим після тієї війни міжнародним правопорядком, у співдії зі спецслужбами Веймарської Республіки, тобто Німеччини, яка зазнала у тій війні поразки, заснували УВО, яка за програмою, завданнями і визначеними методами діяльності, була терористичною організацією, котра спирала свою діяльність на гроші від ворожих у відношенні до Польщі держав - за розвідувальні послуги в їх користь, зокрема у користь Німеччини і Литви. Розвідувальна і шпигунська діяльність УВО в користь Німеччини, її фінансування німецькими спецслужбами, видна із рапорту керівника

відділу розвідки УВО, Осипа Думина, писаного 1925 року на адресу Міністерства закордонних справ Веймарської Республіки.¹

Діяльність УВО була спрямована проти Польщі і мала терористичний характер – вбивства службовців Польської Держави, також тих українців, котрі спротивлялися терористичній діяльності УВО, такої, як підпали майна, грабунок грошей в ощадкасах тощ. Це була кримінальна діяльність, яку не схвалювало українське населення Галичини, раде, що воно опинилося в рамках Польської Держави, а не під більшовицьким режимом.

Діяльність УВО слід кваліфікувати як терористичну, як злочинну, скеровану проти міжнародного права і законодавства Польщі. Ця діяльність навіть у найменшій мірі не мала впливу на отриману після розпаду СРСР незалежність України.

Постала 1929 року Організація українських націоналістів, як видно з прийнятої нею у постанові ідеології у вигляді доктрини Дмитра Донцова, і з прийнятих програмних постанов, була ідеологічно-політичною організацією, яка ставила собі за мету побудову української держави фашистського типу «на всіх українських етнографічних територіях», обсягом у 1.200.000 км², тобто також на територіях, які належать Польщі, Білорусі, Російській Федерації, Молдові, Румунії, Угорщині і Словаччині, а це означає війни, діяльність проти встановленого міжнародного правопорядку, отже це - злочин. Методом побудови такої держави передбачалося **усунення** з її території усіх неукраїнців

(займанців) *в час національної революції*.² Пригадаймо, що «усувати» в українській мові означає «доводити що-небудь до зникнення, припиняти існування, ліквідувати».³ Звернімо увагу на момент здійснювання цих постанов у 1943-1944 роках у відношенні до польського населення Волині і Галичини, це оунівське «усування» слід кваліфікувати як народоббивство, отже злочин, який не підлягає термінам давності.

Точніше визначення ОУН можна прочитати в інтернеті.⁴

ОУН, як це видно також з її визначення, зробленого Т. Бульбою-Боровцем, має кваліфікуватися як злочинна організація, якої метою було **здобуття влади НАД українським народом, а не його визволення.**

Про Українську повстанську армію (УПА) вже мовилося і ще буде мовитися далі.

Дружини українських націоналістів (ДУН), були сформовані ОУН Бандери в рамках гітлерівського Абверу, тобто в рамках розвідувальної, контррозвідувальної і диверсійносаботажної централі гітлерівського Вермахту. Це були батальйони

«Нахтігаль» і «Роланд», перетворені під кінець 1941 року в 201 батальйон Schutzmannschaften (поліційний), котрий у складі з'єднань ген. фон дем Бах-Зелевського впродовж 1942 року паціфікував білоруське й українське населення на білорусько-українському пограниччі.⁵

Бандерівські «Дружини українських націоналістів» тільки за таких умов можна би визначити як ті, що воювали за незалежність України, коли б за такі формування визнати теж гітлерівський Вермахт. При цій нагоді: С. Кульчицького і його сотоваришів - істориків, як теж цілу плеяду сьгоднішніх істориків та політиків не тільки України, але й Польщі, слід би поставити перед спробою теоретичного розв'язання так сформульованої проблеми: воювали між собою Радянський Союз і нацистська Німеччина, яка зазнала поразки, після якої постали т.зв. держави народної демократії, а згодом прийшло до повалення СРСР, внаслідок чого постала незалежна (?) Україна. Питання - а щр було б, коли б перемогла Німеччина? Чи після її перемоги, зразу і після десятиліть, узагалі була б будь-яка Україна, Польща, Чехословаччина? Де були б сьгодні нащадки тодішніх уцілілих українців?

Теорія не може уникати розв'язування й таких теоретичних проблем.

С. Кульчицький не зарахував до формувань, які «боролися за незалежність України», дивізії СС-Галичина, ані навіть не згадав про утворений 1939 року «Легіон українських націоналістів» (ЛУН) під командуванням Романа Сушка, ні про «Буковинський курінь», перетворений восени 1941 року німцями у Києві в поліційний батальйон (чи дочекається вивчення проблема цього куреня у контексті його ролі в Бабиному Яру в 1941 році?), як теж не згадав про 31 батальйон СД, що його мельниківці «охрестили» назвою «Волинського легіону самооборони», хоч завдання цих формувань нічим не різнилися від завдань і діяльності «ДУН». Це, мабуть, тому, що вони були утворені мельниківцями, а не бандерівцями, з чого слід зробити неспростовний висновок, що С. Кульчицький & Со ототожнюють тільки з бандерівським тлумаченням історії, нехтуючи одночасно мельниківським способом бачення подій. Всі вони, згадані вище, і бандерівські, і мельниківські воєнізовані формування, однаково проголосили, що «боролися за незалежність України». А слід би бути свідомим і того, що «ЛУН» взяв безпосередню участь у нападі Німеччини на Польщу у вересні 1939 року, через що ОУН взяла участь у розв'язанні Другої світової війни, а «ДУН» взяли участь у нападі Німеччини на Радянський Союз.

При цьому слід вказати на наступне: велика кількість сучасних українських істориків і політиків противиться називати розпочату Німеччиною у червні 1941 року війну проти СРСР «Великою Вітчизняною Війною», бо, мовляв, Радянська Україна не була для українців вітчизною. Якось важко натрапити на відкинення цієї нісенітниці, адже вітчизна,

чи вона має свою державу, чи вона під окупацією, вона завжди вітчизна. А гітлерівська Німеччина не напала на радянський державний устрій, тільки на територію, між іншим, а то й головним чином, на територію України. І не на те, щоб визволити українців, а на те, щоб їх поневолити. А їхніми помічниками були націоналісти з обох ОУН – Мельника і Бандери.

С. Кульчицький стверджує, що *взаємовідносини німецьких військових і цивільних властей на окупованій території України з ОУН(Б), ОУН(М), УПА ... становлять основний зміст проблеми ОУН-УПА*, а після цього він зразу ж перескакує до сучасного протистояння між прибічниками і противниками націоналістів, між ветеранами ОУН і КПРС, УПА і Радянської армії. Таким чином, обмежуючи проблему, С. Кульчицький, визнаючи те, чого не можна приховати, тобто протистояння ОУН-УПА і радянських структур, намагається приховати основне: вчинений формуваннями ОУН злочин народобивства польського мирного, беззахисного населення і українського цивільного, теж по суті беззахисного, населення. Від рук ОУН-УПА (у великій мірі «Служби безпеки» ОУН Бандери) мученицькою смертю у 1943-1944 роках впало щонайменше 120.000 поляків і в 1941-1950 роках щонайменше 80.000 українців. Про цих останніх ніхто тепер в Інституті історії Академії наук навіть не заікнеться, а це вже проблема не тільки наукова, а й моральна.

Далі С. Кульчицький, маючи на думці згадане сучасне протистояння, пропонує *деміфологізацію проблеми ОУН-УПА шляхом популяризації історичної правди, якою б вона не була для сторін*. Читаючи «Звіт» С. можна сказати «переміфологізовує» її, що він «деміфологізує» ОУН-УПА, але не шляхом правди, а шляхом переписування історії, можна сказати «переміфологізовує» її.

2. Протистояння українських націоналістів і радянської влади в 1939-1941 рр.

Нічого суттєвого у цьому розділі С. Кульчицький не сказав, але й написаного у ньому не можна обійти мовчанкою. Згадка про розкол в ОУН не є істотною для оцінки ОУН-УПА, але важливим є (неповна і баламутна) інформація про депортації населення з території Західної України в 1940 році. Ці депортації не мають безпосереднього відношення до проблеми ОУН-УПА, радянська влада депортувала в переважаючій більшості польське населення, серед якого (10 лютого 1940 року) було депортовано всіх польських осадників. Ця остання інформація важлива тому, що в українській націоналістичній історіографії, також у «Звіті», багаторазово мовиться про боротьбу УПА проти польських осадників-колоністів, хоч їх від 1940 року не було ні на Волині, ні в Галичині, вони в 1943-1944 роках рубали ліс в Архангельській області. У квітні і червні 1940 року серед депортованих було коло 95% поляків, в переважаючій більшості інтелігенція, 3% українців, 2% євреїв і білорусів.

3. Ситуативний союз українських націоналістів з гітлерівською Німеччиною.

Тут С. Кульчицький, замість наукового аналізу відношень ОУН з Німеччиною, навіть у назві розділу применшує значення фактів, пишучи про «ситуативний» союз, хоч відношення між ОУН і Німеччиною спиралися на ідеологію і політику, а крім цього слід сказати, що це взагалі не був «союз», бо учасниками союзу можуть бути рівні сторони. ОУН була на службі Німеччини, про «союз» в цьому питанні годі говорити в науковій літературі. Далі С. Кульчицький розглядає проблему знищення СРСР (в очах українських націоналістів), як передумову постання незалежної України, авторитетно стверджуючи, що *іншого варіанту вони й уявити собі не могли*. Звідки таке переконання? А може вони собі уявляли, що в ході війни вони переб'ють і советів, і німців, і на руїнах цих держав утворять Великоукраїнську імперію, яку передбачав для них Д. Донцов? За яких передумов С. Кульчицький зміг встановити (встановити, не припустити), що українські націоналісти *іншого варіанту не могли собі уявити*? Адже сьогоднішні націоналісти хором намагаються твердити, що бандерівці неначе воювали з фашистською Німеччиною.

Про «повстання» на тилах Радянської армії після нападу Німеччини зайве говорити – його не було, але були організовані націоналісти-бандерівці, з яких Іван Климів-Легенда створив боївки, а ті стріляли в спину радянським солдатам, а потім з тих боївок мала бути утворена «українська армія», а насправді утворилася українська міліція в службі Німеччині, незабаром перетворена німцями в українську допоміжну поліцію. Чомусь С. Кульчицький у цьому розділі не сказав нічого ані про погроми єврейського населення під оком цієї міліції у Львові в перших днях липня 1941 року, ані про погроми у цілій Галичині у тому ж липні 1941 року.¹

Правду написав С. Кульчицький про те, що *націоналісти встановили свою владу в 187 районах західних областей України*, з приводу чого слід пригадати вже цитований виняток зі статті в бульбівській газеті «Оборона України»: *Пригадайте собі 1941 рік, коли бандерівці з висолопленими язиками перли на схід за німецьким фронтом і проголошували «бандерівську самостійну»*.

Натомість неправду пише С. Кульчицький про те, що німецька адміністрація *розпустила українську міліцію і всі інші структури, створені націоналістами*. Фактично ж німці в липні 1941 року перетворили українську міліцію в українську допоміжну поліцію. Вона ж, створена бандерівцями, перетворена німцями, ця поліція, пацифікувала² українські села, прикладом чого може бути поголовне знищення жителів українського села Кортеліси, про що буде мова далі, активно і охоче брали участь у геноциді євреїв.

4. Доля військових формувань «Нахтігаль» і «Роланд».

У цьому розділі С. Кульчицький визнає, що напередодні нападу Німеччини на Радянський Союз, в лютому 1941 року, була складена усна домовленість між ген. Браухічем і адм. Канарісом з одного боку, і Степаном Бандерою з другого неначе *про вишкіл 800 кандидатів на старшин*, тобто на «офіцерів», але *що думали німці – встановити неможливо, але з наступного розвитку дій стало очевидним, що йшлося про звичайний диверсійний відділ у складі абвера*. Не відомо – чи С. Кульчицький мав за дурня С. Бандеру, чи за таких має адресатів «Звіту», він бо промовчав факт, що Бандера розмовляв з шефом Абверу, а цей факт незаперечно й очевидно (теж для С. Бандери) не означав створення «вишколу», а службу Німеччині у диверсійному гітлерівському формуванні. Так воно й було, С. Кульчицький непотрібно вводить в оману адресатів «Звіту». При цьому С. Кульчицький далі свідомо вводить у блуд адресатів «Звіту», пишучи, що *«Нахтігаль» і «Роланд» мали завданням встановлення безпеки пересування німецьких частин по Україні*, тобто неначе вони були допоміжними частинами у відношенні до військ Вермахту, такі собі охоронці порядку. Не такими були завдання Абверу, не такими є завдання формування, до завдань якого входила розвідка, контррозвідка, диверсія і саботаж. Що ці завдання означають, нема тут потреби пояснювати.

С. Кульчицький пише, що після проголошення 30 червня 1941 року Ярославом Стецьком «державної незалежності України», військовослужбовці «Нахтігалья», котрі того дня увійшли у Львів, *отримали тижневу відпустку і наказ передати всі стратегічні об'єкти міста під охорону прибулій німецькій поліції*. Яке ж то військове командування дає цілим своїм підрозділам тижневу відпустку на десятому дні від початку війни? Це твердження С. Кульчицького є дезінформацією, мета якої - виправдовування «нахтігалівців», котрі в перших днях липня 1941 року були щонайменше свідками, якщо не співучасниками, нелюдяного погрому євреїв у Львові і нічого не зробили, щоб його припинити.¹ Невипадкове є теж неправдиве твердження С. Кульчицького про те, що в липні Р. Шухевич повідомив командування Вермахту про відмову складу батальйону

«Нахтігаль» надалі служити німцям, і що внаслідок цього німці роззброїли цей батальйон. Є ж описи військових того батальйону, які суперечать цьому твердженню, а нема документів про роззброєння. Правдою є тільки те, що німці, внаслідку відмови ОУН Бандери відкликати «Акт 30 червня», вирішили відтягнути цей батальйон з України, зробити йому перевишкіл і послати в інший район воєнних дій – в Білорусію, вже як поліційний батальйон. Негоже науковцям, науковій установі, в документі (бо «Звіт» є документом для Уряду України) вводити його адресата в оману. Неправдою є теж те, що батальйон переведено в Краків, його помістили в Нижній Сілезії для поліцейського

перевишколу.² Неправдою є також твердження, що «Нахтігаль» і «Роланд» були інтерновані, це – з засобів пропаганди ОУН Бандери. Брудною брехнею (цього інакше не можна назвати) є твердження С. Кульчицького, що під кінець 1942 року всіх колишніх військовослужбовців «Нахтігала» і «Роланда», а тоді вже поліційного 201 батальйону Schutzmannschaften, німці арештували. Всі вони вернулися до своїх домів у Галичині, щоб у перших місяцях 1943 року перейти в розпорядження М. Лебеда утворювати на Волині Українську Визвольну Армію (УВА) – так спочатку називалися збройні формування ОУН Бандери на Волині.

Суто пропагандивний, не маючий нічого спільного з наукою, натомість просякнутий бандерівським стилем, має наступне формулювання С. Кульчицького: *Оунівці (учасники колишніх «Нахтігала» і «Роланда», вже в якості поліційного батальйону – В.П.) мріяли про національну армію, а довелося спочатку охороняти мости в партизанському краї, а потім сидіти в тюрмі.* Чи проф. С. Кульчицький проводив дослідження щодо мрій оунівців?

А як відбувалася «охорона мостів» і боротьба з партизанами, пояснює згадана вже О. Азаренко: *... було відомо, що прибудуть на боротьбу з партизанами й підрозділи ОУН. Числа 28-29 червня прибуло їх 24 машини – озброєних до зубів головорізів, з вівчарками, по дві собаки на машині. У чорній формі ... спочатку підпалили край села хати, потім «розпочалося»! ... Вони, оунівці, аби далеко було видно їхню «роботу», спалювали селища й живцем сім'ї в хатах наших, дерев'яних, лютували й убивали більше, ніж німці ... учиняли наругу над беззахисними жінками по-звірячому.³* С. Кульчицького такі описи «охорони мостів» не цікавлять, його завданням є виправдовувати оунівців.

Непотрібно теж С. Кульчицький порушує справу вбивства німцями польських (чомусь він говорить теж про єврейських науковців, хоч в історіографії такий слід не існує) науковців у Львові в липні 1941 року. Вистачить тільки вказати на неоспориме: польських науковців з родинами, за, підготовленими оунівцями на Заході (у Франції) списками, німці, при співучасті українських військових, виловлювали і витягували їх з домів на розстріл. Немає доказів безпосередньої участі «нахтігалівців» в цих розстрілах, але докази щонайменше співучасті в цьому злочині існують, адже підготовка списків на розстріл – це також співучасть у злочині.

5. Плани А. Гітлера щодо України і ОУН.

Обі ОУН – Мельника і Бандери, приєдналися до агресії Німеччини на Радянський Союз, обі вони прагнули створити хоча б «ерзац» українську державу і в цьому розраховували на Німеччину, яка дозволила словакам і хорватам сформувати сателітні у відношенні до Німеччини квазі-держави. С. Кульчицький погоджується з таким становищем ОУН. Він у цьому користується мельниківською і бандерівською літературою, меморандумами обох

фракцій ОУН до Гітлера, в яких вони пропонували свої послуги з «домаганням» мати на увазі мету ОУН – створити «українську державу».

Такий, некритично прийнятий С. Кульчицьким, підхід обох ОУН до «побудови держави», на жаль, не знайшов у «Звіті» адекватної, короткої і переконливої критики з його боку: плани Німеччини щодо України були відомі з часу появи „Mein Kampf” Адольфа Гітлера, тобто з 1926 року, вони ніколи не змінювалися, а їхньою стратегічною метою була експансія на схід, Lebensraum - життєвий простір для німців. Стратегія експансії гітлерівської Німеччини була скерована на схід, вона була сформульована у гаслі «Drang nach Osten!», тобто «пертя на схід», а не на південь чи захід, у цій стратегії тісовська Словаччина чи усташівська Хорватія були периферіями гітлерівської політики. Це було визначене Гітлером однозначно. Маючи на думці тісноту німецького народу на території Рейху, Гітлер писав: *Фактом є, що цієї справи не розв'яже здобуття колоній. Радше треба прямувати до здобуття територій до замешкання, які не тільки будуть утримувати нових осадників у стислій єдності з країною, але й становитимуть з нею цілісність. ... Стримуємо германський потік на південь і захід Європи і звертаємо наші очі у східному напрямі ... переходимо до політики територіальної будуччини. Сама доля вказує нам цей напрям.*¹

Тільки невігласи, люди неграмотні, могли не знати – що означають ці плани. Тим більше, що першим етапом гітлерівського *Drang nach Osten* і *Lebensraum*² була агресія Німеччини на Польщу 1939 року. Зрозуміло, що наступним етапом мала бути агресія в першу чергу на Україну, на її родючі землі, а що Україна була у складі СРСР, то в силу того прийшло до агресії Німеччини на Радянський Союз. Потворимо тут: Німеччина почала війну за здобуття «життєвого простору» для німців, у планах Німеччини не було, не могло бути місця на «суверенну», чи на іншу, навіть маріонеткову, українську державу. Якщо цього не розуміли мельниківці і бандерівці, то тим гірше для них. Незалежно від усього, вони стали помічниками тих, хто прямував до фізичного (не говорячи про політичне) поневолення українського народу, до його знищення, щоб його місце могли зайняти німці, яким тісно було у їхньому «фатерланді». Чи Бандера і Мельник не розуміли, що гітлерівський фашизм не був теоретичною самоціллю, що він у практичній діяльності всередині держави зводився до тоталітарного державного устрою, а назовні прямував до захоплення родючих територій на схід від Німеччини, а не гористих теренів Словаччини і Хорватії - скрізь насаджуючи **новий лад**?

З цієї, і тільки з цієї точки зору слід розглядати участь фракцій ОУН і їхніх збройних формувань в агресії Німеччини на СРСР, передусім – на Україну. Розглядання «робочою групою істориків» подій в іншому аспекті – це свідоме фальшування історії. Вину за це несе в першій мірі С. Кульчицький – нещодавній фальсифікатор історії в радянській системі.

У війні Німеччини проти Польщі, проти Європи, проти Радянського Союзу - ОУН (бидві її фракції), як послідовники фашистської ідеї, брали в ній участь у першу чергу не як українці, а як ті, котрі вводили **новий лад** у підкорених країнах. Адже не випадково в «Акті 30 червня 1941 року» ОУН Бандери сформулювала: **3. Новопостаюча Українська Держава буде тісно співдіяти з Націонал-Соціалістичною Великою Німеччиною, що під кермом свого Вождя Адольфа Гітлера творить новий лад в Європі і світі** і т.п.³ (підкреслення В.П.). Не випадково теж перший заступник С. Бандери, Ярослав Стецько, написав у той самий час у своєму життєписі: ... *стою на становищі винищення жидів і доцільності перенести на Україну німецькі методи екстермінації жидівства, виключаючи їх асиміляцію*.¹ А «міністр закордонних справ» Бандери у «Меморандумі» до Уряду Німеччини, Володимир Стахів (брат Євгена Стахіва, котрий брав участь у роботі «робочої групи істориків», як також у семінарах польських і українських істориків), писав: *Німеччина не шукає на Сході тільки економічного простору, але «нових порядків в Європі». Такі порядки в Європі – немислимі без самостійної Української Держави ...*² Чи С. Кульчицький аналізував цей документ під кутом зору: яку Українську Державу мала на думці ОУН Бандери? Річ зрозуміла, що тільки державу фашистського типу з новим, фашистським ладом у ній. І далі: чи С. Кульчицький вважає таку державу формою визволення українського народу, чи його поневолення? Нагадаймо, що першими в'язнями гітлерівських концтаборів були німці. С. Кульчицький мусить також знати вислів Бандери з міжвоєнного періоду: **наша влада буде страшна!**

Далі таку ось нісенітницю пише С. Кульчицький: ... *провідники ОУН напередодні німецького вторгнення знали в загальних рисах плани поділу Радянського Союзу. Не знали вони іншого: після перших великих успіхів у війні Гітлер вирішив негайно розпочати реалізацію своїх маячних задумів про створення Великої Німеччини, тобто про приєднання до Німеччини всіх територій між її східним кордоном і узбережжям Чорного моря. Великої Німеччини у таких кордонах уже покривала собою всю Україну*.³ Закид «нісенітниці» торкається того, що, неначе, провідники ОУН не знали про такі плани Гітлера. С. Кульчицький пише, що українські націоналісти *не знали, до яких кордонів мала дійти створювана Гітлером Великої Німеччини*. Це, коли б було правдою, означало б, що мильниківці і бандерівці інтелектуально були на той час на рівні дошкільнят. Тому слід пригадати, що «Майн Кампф» Гітлера був опублікований в середині двадцятих років ХХ-го століття і до часу вибуху Другої світової війни був виданий тиражем у багатьох мільйонах екземплярів.

Безпредметними є посилання С. Кульчицького на висловлювання А. Розенберга: Німеччина була суто тоталітарною державою, в ній не було важливе те, що думає і говорить А. Розенберг, а те тільки, що накаже вождь – А. Гітлер, а своє слово він сказав,

ще заки прийшов до влади. С. Кульчицький не робить висновків зі сказаного ним самим: у випадку перемоги Гітлера передбачено було знищити майже всіх поляків, 75% білорусів, 65% українців Галичини і ... усіх українців на схід від Збруча.

Мудрування (інакше це годі назвати) С. Кульчицького щодо відношення ОУН до Об'єднаних Націй, тобто до антигітлерівської коаліції, не витримують жодного виправдання: ОУН Мельника весь час, від постановня ОУН до поразки Німеччини, була на стороні німців, ОУН Бандери натомість співдіяла з ними з невеликою перервою – від квітня 1943 року (перехід політично підпорядкованої ОУН Бандери української допоміжної поліції «до лісу») - до грудня того ж 1943 року, коли ОУН-УПА відновила співдію з Вермахтом.

У цьому розділі С. Кульчицький формулює талмудичне твердження, за яким: *Українські націоналісти вели свою війну з компартійно-радянським режимом. Ця їхня війна не мала будь-якого стосунку до Другої світової*. То що ж, Радянський Союз, як держава, не був членом антигітлерівської коаліції? Нісенітниця!

6. Акт 30 червня 1941 р.

У цьому розділі С. Кульчицький написав правду: *30 червня 1941 р. у Львові ОУН(Б) проголосила Акт відновлення Української держави*, але з цього факту він не робить жодних, не тільки наукових, висновків. Більшим інтелектом у цьому питанні відзначався Тарас Бульба-Боровець, який не кінчав ніяких високих, ані навіть середніх шкіл, він бо сказав на адресу ОУН Бандери: *Ви собі узурпуєте право на суверенну всеукраїнську державну владу, до чого, як одне з багатьох політичних угруповань, не маєте найменших підстав*.⁴ У документі, який мав би бути науковим висновком для Уряду України, слід би С. Кульчицькому зробити науковий аналіз з метою відповісти на питання: чи одна партія (фактично одна з фракцій руху), яка не репрезентує навіть 0,1% (одної десятої процента) народу, має конституційне право на проголошення постановня держави? Він цього не робить, бо логічний, науковий висновок, суперечив би виконанню поставленого перед ним бандерівцями завдання: виправдати всі їхні дії.

Зразу після цього С. Кульчицький дав доказ на незнання елементарних фактів, пишучи, що після проголошення Акту 30 червня *3 липня С. Бандеру викликали в Краків і пояснили йому, що українських союзників у Німеччині не існує*. С. Бандера після нападу Німеччини на Радянський Союз не залишав Кракова, йому на це не дозволили німці, то як вони «викликали» його до Кракова, і звідки?

Далі С. Кульчицький продовжує писати нісенітниці, наприклад: *Неясно, як С. Бандера планував зберегти незалежність в умовах німецької окупації, але не в тому суть*. То в

чому тоді «суть»? У необгрунтованому донцовському «хотінні», у донцовській «волі» Бандери суть проблеми?

С. Кульчицький пише далі: *Припустімо, що ...*. В аналізі важких у наслідки подій немає місця на наукове «припущення», тим більше, що С. Кульчицький далі необгрунтовано каже, що ОУН не можна *звинувачувати в колабораціонізмі*. Можна і так писати, але це не буде висновок з наукового аналізу, це буде голе, нічим не прикрите виправдовування ОУН Бандери.

Має рацію С. Кульчицький, говорячи, що *якщо нема однієї з сторін, то нема й колабораціонізму*. Дійсно бо, колаборувати можуть менш-більш рівнозначні суб'єкти. Тільки ж С. Кульчицький не йде за цим твердженням далі, хоч логічно було б очікувати від нього, від «робочої групи істориків», продовження думки: якщо не було між ОУН (обома фракціями) і Німеччиною колабораціонізму, то що було? Вакууму не було. Було тільки вислугування обох фракцій ОУН перед Німеччиною, його форми були різні в різних періодах, але всі вони зводилися до одного: до служіння Німеччині.

Згадане С. Кульчицьким у цьому контексті геополітичне поняття «Великонімеччини» провідникам ОУН не могло бути незрозуміле, а якщо воно було їм зрозуміле, то служіння ОУН гітлерівській Німеччині означало зраду інтересів українського народу, а з цього факту С. Кульчицький мав би зробити висновок у вигляді констатації, за якою обидві фракції ОУН і їхні збройні формування повинні бути засуджені Верховною Радою України і Президентом України, як злочинні - формування, які допустилися ряду кримінальних і політичних злочинів, у тому числі й злочину народобивства (genocide).

На тлі цитати з «Акту 30 червня 1941 року», за якою *Відновлена Українська Держава буде тісно співдіяти з націонал-соціалістичною Великонімеччиною, що під проводом Вождя Адольфа Гітлера творить новий лад в Європі і світі та допомагає Українському Народові визволитися з московської окупації*, проф. С. Кульчицький з «робочою групою істориків» повинен був, повторимо це, проаналізувати можливі наслідки перемоги Гітлера у Другій світовій війні і передбачений науково стан українського народу після такої перемоги – що сталося б з ним, з його жителями, культурою, історією, державою.

С. Кульчицький сам собі суперечить: в попередньому розділі він каже, що масові арешти бандерівців мали місце зразу після відмови ОУН Бандери відкликати «Акт 30 червня» і тоді ж вона стала на протинімецькі позиції, а в цьому розділі пише, що *цього ж дня (15 вересня 1941 р. – В.П.) всі поліцейські органи рейху (поліція безпеки, СД, гестапо, таємна польова поліція, абвер) провели перші масові арешти членів ОУН(Б) на окупованій території України та в інших країнах. Провідники ОУН опинилися спочатку в тюрмі, а потім у концтаборі Заксенгаузен*. Тільки частково це твердження відповідає

дійсності – до часу утворення «Райхскомісаріату Україна», тобто во вересня 1941 року (чомусь С. Кульчицький не згадує, що приєднання Галичини до Генерального Губернаторства означало визнання Німеччиною цього регіону як польського, він не згадує також про утворення німцями т.зв. «Трансністрії» у користь Румунії – союзниці Німеччини), бандерівці з Миколою Лебедем на чолі «творили» свою владу: насаджували своїх старостів у селах, у сільрадах і районах творили українську націоналістичну адміністрацію, організовували сипання могил, мали свою пресу тощо. Отже неправдивим є твердження про те, що зразу після відмови відкликання «Акту 30 червня» ОУН Бандери стала на протинімецькі позиції.

Неправдивим є теж твердження, що після цього *провідники ОУН опинилися спочатку в тюрмі, а потім в концтаборі Заксенгаузен. У липні 1941 року Степан Бандера і Ярослав Стецько були перетранспортовані до Берліна і там вони жили в особняку, маючи тільки обмежену свободу – вони не могли залишати терену Берліна.* Про це С. Кульчицький мав би знати з книжки Євгена Стахіва «Крізь тюрми ...», в якій він описує зустріч зі згаданими вище, Бандерою і Стецьком, восени того ж 1941, року і як виглядав їхній «арешт». С.

Кульчицький воліє повторити за українською націоналістичною енциклопедією про Бандерові тюрми, Заксенгаузен тощо. Як виглядав його арешт – відомо з книжки Є. Стахіва, а про «Заксегаузен» С. Кульчицький повинен знати (і написати), що на терені концтабору Заксенгаузен під Берліном було утворене місце відокремлення, навіть не в'язниця, а відгороджений від основного табору «острів», в якому німці 1944 року поселяли своїх політичних противників (в тому й польських), яких, евентуально, можна було б використати у зв'язку з витвореною ситуацією, яка була передвісником краху Німеччини. В тій неначе в'язниці, її неначе в'язні, мали змогу порозуміватися між собою, розмовляти, вони не мали обов'язку працювати, не було для них «апелю», їхнє харчування не було обрховане на голод. Чи цього С. Кульчицький не знає? Він мусить про це знати, але промовчує ці факти, малюючи Бандеру й інших, як в'язнів «кацету»¹, отже мучеників гітлерівського режиму, хоч такими вони ніколи не були. З ними то, звільненими під кінець 1944 року, німці в березні 1945 року вели розмови про утворення «Українського Національного Комітету», який неначе (в мельниківській пропаганді) утворив «Українську Національну Армію» (УНА), а її першою дивізією неначе була дивізія СС-Галичина.

7. Перехід українських націоналістів на антинімецькі позиції.

Навіть у заголовку цього розділу С. Кульчицький підтверджує свої симпатії до ОУН Бандери, нехтуючи ОУН Мельника, він бо не може не знати, що ця остання увесь час, від постановня ОУН і до 9 травня 1945 року, була на послугах Німеччини. Мова про перехід на «антинімецькі позиції» може стосуватися тільки ОУН Бандери, яка після наказу

відкликати «Акт 30 червня», неначе погнівалася на німців. Неначе, бо у практиці бандерівці надалі діяли у користь Німеччини, пригадати б С. Кульчицькому тільки вже сказане Т. БульбоюБоровцем про перші дні агресії на Радянський Союз.

Гляньмо на цю проблему з точки зору фактів.

1) Батальйони «Нахтігаль» і «Роланд», перетворені у 201 поліційний батальйон, були політично підпорядковані ОУН Бандери і вони, у згоді з ОУН Бандери, були в розпорядженні німців до кінця 1942 року. Отже, принаймні до цього часу, **до грудня 1942 року ОУН Бандери співдіяла з Німеччиною.**

2) Українська допоміжна поліція з відома і за дозволом ОУН Бандери, як політично їй підпорядкована, на її ж наказ, у березні-квітні 1943 року залишила службу німцям і перейшла «до лісу», до утворюваної УПА. Це означає, що **ОУН Бандери до квітня 1943 року співдіяла з Німеччиною.**

Ще у жовтні 1942 року ОУН Бандери в документі «Партизанка і наше становище до неї»², після аналізу ситуації, було сказано: *З уваги на подані вгорі моменти наше становище до партизанки активно вороже.* Що ж сказане, як теж факти служіння німцям до квітня 1943 року, означає з наукової точки зору? Воно означає, що: а) **до квітня 1943 року ОУН Бандери співдіяла з Німеччиною;** б) **принаймні до жовтня 1942 року ОУН Бандери займала нейтральні позиції у відношенні до німецької окупації України,** цю позицію навіть сам С. Кульчицький називає «**вичікувальною**».

На театрі війни сталися незалежні від ОУН події, які змусили ОУН Бандери до зміни дотеперішніх, тобто «вичікувальних» до жовтня 1942 року, позицій. На східному фронті німці зазнали поразки під Сталінградом, все показувало на те, що Німеччина зазнає поразки у цій війні. В лісах Волині і Полісся ефективно діяла радянська партизанка. Про цю атмосферу напередодні зміни позицій ОУН Бандери, пише визначний її діяч ОУН Бандери, шеф «Служби безпеки», Василь Макар у листі до свого брата

Володимира: Повстанчу акцію на північно західних і частинно східних теренах ми мусіли почати, і це не було зарано, як дехто каже, але і запізно. Мусіли ми це зробити з двох причин. Перша: терен виривався нам з рук. З одної сторони – почали множитись отаманчики, як Бульба-Боровець, а з другої сторони – червона партизанка почала заливати терен. Отже, коли б ми не почали повстанчої акції, то не мали б що робити.

За таких умов ОУН Бандери дійшла висновку щодо потреби творення своїх збройних сил, про що рішення було прийняте наприкінці лютого 1943 року на III-й Конференції ОУН Бандери.¹

Далі С. Кульчицький пише, що Керівництво ОУН Бандери *опинилося перед необхідністю боротьби на два фронти*, тобто проти радянських партизан і німецьких збройних сил. Щоб не повертатися до цієї проблеми, про яку і далі говорить С. Кульчицький, треба сказати таке: твердження про «двофронтову боротьбу» слід вважали нелогічним, бо поборювання силами ОУН-УПА радянської партизанки означало б допомогу німцям, і навпаки – поборювання німецьких сил було б рівнозначне з допомогою радянській партизанці. А щоб взятися за одночасне поборювання радянської партизанки і німецьких сил, треба було б розпоряджатись силами, які принаймні дорівнюють сумі обох цих сил, а таких в ОУН Бандери не було навіть уві сні.

Тут слід сказати про форми боротьби ОУН-УПА з названими вище силами: **ОУН-УПА ніколи не проводила збройних акцій з метою знищення радянської партизанки чи німецьких сил** бо, по-перше, в неї не було на це сил, а по-друге, як вже сказано, в

ОУНУПА не було інтересу помагати таким чином ні німцям, ні радянській партизанці. Сказане не означає, що не було сутичок між силами ОУН-УПА і німцями чи радянськими партизанами, але вони мали характер або несподіваного, найчастіше з засідки, нападу на невеликі групи з метою здобути зброю, або це були оборонні сутички. Так теж було в ході очищування силами ген. фон дем Бах-Зелевського Волині з сил ОУН-УПА влітку 1943 року, ці останні тільки захищалися. Сказане стверджує важливий учасник подій, шеф штабу УПА, М. Омелюсік,² однак, незважаючи на це, пропаганда ОУН Бандери про всі ці дії пише, що «ОУН-УПА зводила бої».

Чому, виринає запитання, німці поборювали УПА? Тому, що ОУН-УПА перешкоджала німцям у веденні збору контингентів і набору молоді на роботи в Німеччину.

Про іншу діяльність ОУН-УПА буде далі.

Раз мовиться про УПА, то треба сказати, що цю назву ОУН Бандери присвоїла собі облудним способом від УПА Т. Бульби-Боровця.

С. Кульчицький обходить мовчанкою проблему творення бандерівської УПА, а це – проблема надзвичай важлива, майже основна. Справа в тому, що ОУН Бандери, знаючи про настрої волиняків, заздалегідь знала, що добровольців до своїх збройних сил вона на Волині не знайде, тому творила свої боївки шляхом позаправної «мобілізації» волинських селян. Бандерівське джерело каже, що в травні 1943 року *загально беручи, примусової мобілізації у ряди УПА ще не застосовувалось у широких розмірах, однак коло 50% теперішнього складу УПА, це ті, хто в її ряди вступив на наказ української влади.*³ Існують підстави стверджувати, що на кінець 1943 року на Волині УПА складалася з не менше як у 90% терором примушених у неї служити. Це означає, що **УПА не була добровільним формуванням, а отже й не була повстанським рухом,**

бо всі повстанські рухи кожного часу і в кожному місці на земній кулі складаються виключно з добровольців. Цього дуже важливого факту, який вирішує про кваліфікацію ОУН-УПА, не хоче бачити С. Кульчицький. Цього важливого факту не хочуть бачити ні українські націоналістичні історики на Заході і в Україні, ані теж польські історики.

8. Про час утворення УПА.

С. Кульчицький робить наголос на збройну епізодичну діяльність груп Сергія Качинського (сина православного попа з Волині) і Гриця Перегіняка (односельчанина Степана Бандери) на Волині наприкінці 1942 року, хоч вона не впливала зі становища ОУН Бандери, а отже немає рації про неї говорити.

Нема чого С. Кульчицькому писати про те, що бандерівська УПА *почала творитися*, а процес творення завершився навесні 1943 року. Бандерівська УПА не «творилася», її творила ОУН Бандери. Про «мобілізацію»¹ вже мовилося. Вищі командні пости в УПА були утворювані ОУН Бандери з колишніх вояків «Нахтігалья» і «Роланда», а середній склад – з колишніх членів української допоміжної поліції.

Головні кадри бандерівської УПА склалися з галичан, вони теж утворювали оунівську бандерівську мережу і кістяк «Служби безпеки». До складу цієї УПА бандерівці збройною силою включили більшість учасників УПА Тараса Бульби-Боровця і відділи ОУН Мельника.

Бандерівська УПА постала навесні 1943 року.

9. Протинімецькі збройні акції УПА.

У цьому розділі С. Кульчицький пише про те, що УПА *спиралася на народну підтримку*, тобто неначе на підтримку українських селян Волині. Це так у бандерівських книжках пишеться, а дійсність – далека від цього. Українські селяни не могли добровільно підтримувати силу (ОУН Бандери), яка насильно забирала від них (побіч німецьких контингентів) не тільки збіжжя, але й худобу (за винятком однієї корови), свиней (за винятком поросят), одяг – кожухи, жупани, штани, білизну тощо, а крім того гнала людей на шарварки; яка силою-терором забирала в УПА не тільки чоловіків і хлопців, а й дівчат. Тут цікавинка: ніякі джерела не згадують про «польових жінок» командирів ОУН-УПА, яких вони собі підбирали в українських селах, про це сказав авторові цієї критики колишній «політвиховник» в УПА, після війни житель Торонто, Олександр Степанюк, у десятигодинному інтерв'ю з ним.² Треба не знати психіку українського (і не тільки українського) селянина-труженика, який важкою працею здобував придбане ним, щоб

казати про підтримку політичної сили, якою була ОУН Бандери. Селяни давали, бо за непослух «Служба безпеки» ОУН Бандери шомполувала селян, а навіть піддівала їх публічним тортурам, про що С. Кульчицький мусить знати з бандерівських, що в українських архівах, документів.

У контексті «Звіту» на полях скажемо, що організатор бандерівської УПА, Микола Лебедь, у післявоєнні роки був на службі спецслужб США, саме тому, мабуть, українська націоналістична історіографія (за нею теж польська) намагається применшити його роль в організуванні злочинів ОУН-УПА, бо як же то: службовець США був організатором народобивства? Ось чому, без доказів, вони, в тому числі й С. Кульчицький, говорять про те, неначе Микола Лебедь у травні 1943 року відмовився від керівництва в ОУН, а на його місце прийшов Роман Шухевич, а той не має відношення до США, він згинув 1953 року.

Соромно читати рядки написані С. Кульчицьким, згідно з якими на час творення бандерівської УПА *емігрантський польський уряд почав розбудовувати у Західній Україні і Західній Білорусі збройні структури, щоб після поразки Німеччини власними силами відновити територіальну цілісність довоєнної Польщі*. Чим він це твердження підбудовує – невідомо, але воно не відповідає фактам. Крім цього С. Кульчицький говорить про «Західну Україну», хоч в умовах, які на той час склалися, слід би йому говорити тільки про Волинь, що входила до складу «Райхскомісаріату Україна», а Галичина була приєднана до Генерального Губернаторства. На цих, різних з точки зору введених Німеччиною порядків, теренах, склалися різні умови. Раз йдеться про початки УПА, то слід обмежитися до Волині. В той час, щоправда, в Галичині були вже структури польської Армії Крайової, але їх не було ні на Волині, ні в Білорусі.

Скажімо прямо: С. Кульчицький безсоромно повторює за бандерівською літературою те, що не мало місця у відношенні до Волині. Науковий аналіз ситуації польського населення Волині того часу не дозволяє на будь-яке поєднання його з польським урядом у Лондоні, до цього населення, яке опинилося між німцями і бандерівцями, яке, внаслідок більшовицьких арештів і депортацій у 1939-1941 роках, було позбавлене інтелігенції і заможнішої верстви населення (польські осадники депортовані в лютому 1940 року) – це населення було цілком беззахисне. Невеличкі залишки активнішого польського елемента (по кільканадцять, кількадесят у районах), самотужки створили зародки неозброєної конспірації, які почали поповнюватися унаслідок винищення польського населення бандерівцями. До кінця 1943 року на Волині не існували структури польської Армії Крайової.

Внаслідку ситуації, яка склалася, частина польського чоловічого населення приєдналася до радянської партизанки, з чого не можна робити висновку, що вони були комуністами. На той час Радянський Союз входив у склад антигітлерівської коаліції, через це він, як

союзник Великобританії, став союзником Польщі. Полякам Волині на той час було не до повоєнних кордонів Польщі, їх гнобили німці і вирізували бандерівці. Історикам слід вдаватися до наукового аналізу, а не до повторювання пропагандистських бандерівських гасел.

З написаного С. Кульчицьким про те, що УПА не була регулярною повстанською армією, що її склад нараховував в час апогея не більше 30.000 «бійців» (більшість яких були терором «мобілізовані»), він не робить висновку. Він, коли б мав на думці інтерес українського народу, інтерес правди, а не бандерівський, то повинен би сказати, що формування УПА, приймаючи факт флуктуації в ній, за весь час існування численністю охоплювала не більше 1/3% (одної третини процента) українського народу на Україні 1943 року, а отже – чи можна це формування кваліфікувати як народно-визвольне, як це робить С. Кульчицький?

Гляньмо на метод маніпуляції С. Кульчицьким фактами. Він пише: *У травні 1943 р. до керівництва головним проводом ОУН(Б) прийшов Роман Шухевич, а бандерівське джерело, яким є «Енциклопедія ОУН-УПА»¹ подає, що Роман Шухевич: з весни 1943 р. – член Проводу ОУН, військ. референт, в серпні на III-му НВЗ ОУН обраний головою бюро Проводу ОУН.* Тільки неграмотний може не бачити різниці в цих реченнях, а таким виявився С. Кульчицький, також українські націоналістичні, а за ними, як за паніматкою, польські сучасні історики. Треба отже сказати: те що робить професор Кульчицький, не наука, це свідоме впровадження в оману українські державні структури найвищого рівня. Це ОУН Бандери треба для вибілювання М. Лебеда, який, повторімо, після війни впродовж десятиліть був службовцем спецслужб США. Він до кінця серпня 1943 року був провідником ОУН Бандери. В серпні того ж року, вже не тільки після Сталінграду, але й після «Курської дуги», III-й НВЗ ОУН доручив М. Лебедеві найголовніший на той час «ресорт» - закордонні справи, бо в М. Лебеда був досвід спілкування з західними партнерами: вже тоді ОУН Бандери вирішила шукати контакти з західними союзниками антигітлерівської коаліції. Треба, отже, сказати, що С. Кульчицькому не місце в Національній академії наук України, його бандерівці повинні влаштувати в бандерівському Українському вільному університеті в Мюнхені.

Повторімо – на Волині до кінця 1943 року не існували структури польської Армії Крайової, в десятках тисяч відомих архівних документів, в тому й авторства ОУН-УПА, не згадується таке формування. Воно існувало в Генеральному Губернаторстві, але не на Волині, яка була відділена від Г.Г., в тому й від Галичини, аналогічним до міждержавного, кордоном. А тим часом С. Кульчицький у волинському контексті говорить про польську Армію Крайову у 1942 році. Це навіть не маніпуляція фактами, це прямий фальш.

С. Кульчицький намагається звинуватити радянську партизанку в тому, що вона влаштувала диверсії з метою послабити німецькі сили і через це німці здійснювали «відплатні акції» проти українського населення – «спалювали села і нищили їх мешканців». Незважаючи на той факт, що у сучасних війнах як правило зазнає шкоди теж цивільне населення, С. Кульчицький не наважився сказати, що у таких «відплатних акціях» брала участь бандерівська допоміжна поліція, яскравим прикладом чого було знищення українського села Кортеліси, в якому 23 вересня 1942 року в ході спалювання села позвірячому вбитих і спалених було 2.875 селян, у тому 1.620 дітей.

Опосередковано цей факт визнало бандерівське джерело, пишучи, що *німецькі поліційні посіпаки примушували українських міліціантів розстрілювати цілком невинних українських селян – село Кортеліси*¹ Існують докази участі у цьому винищенні українських селян українською допоміжною (бандерівською) поліцією, відомі їхні прізвища.²

Правдою є те, що *влітку 1943 р. в генеральному комісаріаті «Волинь – Поділля» німці провели проти повстанців (проти УПА – В.П.) масштабні операції з використанням танків і літаків.* Оборонні дії УПА в той час і були «боротьбою» ОУН-УПА не проти німців, а від німців, вони, німці, поборювали як радянську партизанку, так і УПА, бо вони дезорганізували експлуатацію людських і матеріальних засобів Волині німцями. Про це можна дізнатися з розмови комісара Волині і Поділля Шоене (Schöne) з єпископом Полікарпом з травня 1943 року.³ При цій нагоді слід звернути увагу на факти, що С. Кульчицький ігнорує існування таких документів, а у наведеному тут документі комісар Шоене каже, що за німецькими інформаціями на той час (28 травня 1943 р.) *вбито поляків біля 15 тисяч! Колонія Янова Долина не існує.* Таких і подібних даних С. Кульчицький не бере до уваги, як би вони не існували.

У цьому розділі заторкується проблема співдіяння ОУН-УПА з німцями. С. Кульчицький применшує значення цього факту, пишучи, що переговори з німцями (які від імені ОУН Бандери з гітлерівською Службою безпеки вів грекокатолицький священник, член Проводу ОУН, о. Іван Гриньох, виступаючий як «Гарасимовський»), *мали характер виявлення намірів і закінчилися безрезультатно.* Не знає, чи не хоче знати С. Кульчицький таких архівних документів, як ДАРО: ф. Р-30, оп. 2, спр. 33, л. 124, в якому шифром описано домовленість між німцями й ОУН-УПА? Доказів на співдію ОУН-УПА з німцями від грудня 1943 року починаючи, в архівах є вдосталь, ці фати незаперечні і не треба б «ведучому історикові» С. Кульчицькому применшувати проблему, пишучи, що *переговори мали характер виявлення намірів і закінчилися безрезультатно.* Зрештою, в іншому розділі (у 12-му) сам С. Кульчицький пише, що *за цих умов відділи УПА і боївки ОУН(Б) активізували контакти з підрозділами вермахта. Як і раніше, військове спорядження і зброя обмінювалися на розвідувальні дані. Але в обміні сталися якісні зміни. Коли УПА*

перебувала в їхньому тилу, німці постачали озброєння в поміркованих кількостях. Коли УПА опинилася в радянському тилу, німці виявляли готовність давати зброю в будь-яких кількостях і навіть без компенсації. Були налагоджені повітряні мости, якими літаками Люфтваффе перекидали українським повстанцям військове спорядження і зброю.

10. Ставлення ОУН(Б) до дивізії СС «Галичина».

С. Кульчицький пише про «**військовослужбовців УПА**», і бойовиків ОУН, які однаково служили в тій дивізії, при чому він намагається виправдовувати ОУН Бандери з метою, щрб *не обтяжити ветеранів УПА есесівським минулим*. Правдою є те, щр **не** ОУН

Бандери організувала дивізію СС-Галичина, але правдою є теж і те, що ОУН Бандери планово посишала в її ряди своїх членів, щрб ставали в ній есесівцями-солдатами і офіцерами. Нехай би С. Кульчицький у згоді з фактами написав – чому ОУН Бандери у великій кількості підсилила кадри цієї дивізії, про це він міг би дізнатися зі сторінок «Вістей комбатанта» і редакційних статей його головредактора Мирослава Малецького, бандерівця і одночасно офіцера в дивізії СС-Галичина. Годилося б С. Кульчицькому згадати й про те, що в липні 1944 року під Бродами мала місце співдія між українськими есесівцями і ОУН-УПА, в якої ряди після поразки дивізії перейшло багато есесівців, про спільне винищення поліційним полком дивізії СС-Галичина і відділом УПА польського села Гута Пеняцка за те, що в ньому деякий час перебували радянські партизани, про передачу німцями зброї для УПА після спільної «акції» на місцевість Підкамінь тощ.⁴

С. Кульчицький безсоромно пише неправду, що поляки на Волині були німцями поставлені в упривілейоване положення. Чи поляки в час окупації мали хоч одну польську газету? Чи ними утворювалося місцеве, на рівні сіл, сільрад і районів, управління? Ні, українські газети на Волині (як теж у містах на схід від Збруча) зразу після вторгнення німців в Україну випускали бандерівці, а від осени 1941 року мельниківці, а поляки – ні, їх теж не було в самоуправах, були натомість у них українські націоналісти. Як вони поводитися на Волині, С. Кульчицький міг би довідатися зі сипання могил, організованого бандерівцями, а в той час польське населення сиділо як миша під мітлюю.

При цьому С. Кульчицький згадує співорганізатора дивізії СС-Галичина, др. Володимира Кубійовича – голову (він себе називав «провідником») Українського центрального комітету (УЦК) в Генеральному Губернаторстві, але промовчує факт, що цей Комітет разом з тереновими Українськими допомоговими комітетами (УДК) були на службі у гітлерівців, допомагали їм приборкувати населення, стягувати контингенти тощ. УЦК фінансувався з каси Абвера, про це написав самий В. Кубійович¹, а що означає таке фінансування - не треба доказувати.

При цьому всьому С. Кульчицький намагається виправдовувати організаторів і добровольців дивізії СС-Галичина, пишучи, що агітатори за дивізією переконували, що аббревіатура «СС» означає «Січові Стрільці». Хай би С. Кульчицький заглянув до, згадуваної у посиланнях, праці «Докази злочинів ОУН і УПА», в якій опубліковано багато знімків, які однозначно доказують, що ніхто не міг помилятися щодо аббревіатури «СС».

С. Кульчицький намагається довести, що дивізія СС-Галичина була такою собі «етнічною дивізією», а не суто есесівською дивізією, бо вона була «Waffen-SS», неначе він не знає, що ця дивізія (СС-Галичина) мала номер 14, а перед нею, теж „Waffen-SS”, тотожні дивізії мали назви: перша – SS-Panzer-Division Leibstandarte SS Adolf Hitler ..., за номером 12 – SS-Panzer Division Hitlerjugend. Такими, а не іншими були дивізії «Ваффен-СС». Чи про це не знає С. Кульчицький, чи він не знає про визнання Міжнародним трибуналом в Нюрнберзі «СС», в тому й Waffen SS, злочинним формуванням?

11. Українсько-польське протистояння.

Вже в першому реченні С. Кульчицький повторює бандерівську пропаганду, пишучи, що *найбільш трагічною сторінкою в цих відносинах є збройне протистояння української і польської підпільно-партизанських формацій – УПА і Армії крайової*. Вже було сказано тут

– на Волині польська Армія Крайова (АК) сформувалася наприкінці 1943 року, у грудні того року, а масове **вирізування** (ця назва – з донесень радянської партизанки) польського населення на Волині в основному мало місце від квітня до кінця серпня 1943 року. 1943 року польська АК діяла в Галичині, але в той час бандерівці масово не вирізували там польського населення, масове мордування поляків на тому терені ОУН-УПА почала від січня 1944 року. То при чому тут польська АК? Брехнею мають право виправдовуватися підозрілі у скоєнні злочину, але не науковці, не історики. Чи С. Кульчицький може вказати хоч би на один, авторства ОУН-УПА, документ за період до грудня 1943 року, в якому б говорилося про польську Армію Крайову на Волині?

Залишимо байки-казки С. Кульчицького про польських «солтисів і бургомістрів» на Волині, бо ніхто польського бургомистра там не бачив. Ними були виключно українці, точніше – українські націоналісти. Не можна, однак, обминути чергової бандерівської пропаганди повторюваної С. Кульчицьким про те, що *не можна недооцінювати ролі нацистів у розпалюванні взаємної ненависті між українцями і поляками на територіях з національно мішаним населенням*, а пише він про це у контексті «українсько-польського протистояння».

Чи не знає С. Кульчицький такої, відомої навіть малограмотним політично, правди про те, що кожному окупантові, кожного часу і в кожному місці, коли ще йдуть фронтові бої,

залежить на втриманні спокою на тилах, щоб не відтягати сил з фронту для втихомирення заворушень на тилах? Якщо він цього не знає, то не повинен брати слово щодо подій на Волині 1943 року. Тут уже згадувалася розмова єпископа Полікарпа з комісаром Волині і

Поділля, Шоене (з комісаром цілої Волині і Поділля, не з будь-яким службовцем!), в якій Шоене домагався від єпископа вплинути на бандерівських проводирів, щоби вони не організовували заворушень, бо їхня діяльність, яка набирає рис повстання, стоїть на перешкоді в роботі німецької цивільної адміністрації, він домагався вплинути – *спинити повстання, бо інакше населення не уникне біди*.¹ То як такий стосунок окупаційної влади розцінює С. Кульчицький – німці були за ворожнечу, за взаємні вбивства між поляками й українцями, за хаос на окупованій території, чи за втримання спокою на ній, щоб безперешкодно брати контингенти, щоб безперешкодно брати молодь на роботи до Німеччини. Логіка не обов'язкова для пропагандистів, але вона обов'язкова для істориків, узагалі для людей науки.

С. Кульчицький вперто, нелогічно твердить, що *напруженням у стосунках українців з поляками ... скористалися німецькі окупанти. Коли німці дізналися, що українська допоміжна поліція виявилася однією з форм конспіративної мережі ОУН(Б), вони почали її роззброювати ... Окупаційна адміністрація замінила всіх українців у допоміжній поліції поляками ...* Але ж раніше С. Кульчицький писав, що українська поліція перейшла у розпорядження ОУН Бандери на наказ останньої, перейшла вона «до лісу» зі зброєю. І чи не знає С. Кульчицький про існування окремих, не підпорядкованих політично ОУН Бандери, відділів української допоміжної поліції після травня 1943 року?

І найголовніше: С. Кульчицький, не як вчений, недобачає основної проблеми щодо поліційних відділів у німецькій службі, а вона зводиться до простого: українська допоміжна поліція (з малими винятками) була утворена ОУН Бандери і їй політично була підпорядкована, натомість польська поліція у службі німецькому окупантові постала у червні 1943 року без дозволу і всупереч забороні польських політичних чинників – не вступати на службу німцям. А практично причиною постанови польської поліції було бажання помститися за вирізування польського населення, ця поліція постала з тих поляків, кому вдалося втекти з-під бандерівської сокири.

До жанру байок слід теж зарахувати твердження С. Кульчицького про те, що *напруженістю між поляками і українцями (яке делікатне слово «напруженість», хоч йшлося про **вирізування!**) скористалися й радянські партизани ... вони мобілізували в свої загони не менше 5 тис. бійців з числа місцевих поляків*. Який же висновок робить С. Кульчицький з цієї констатації? Виглядає, що той тільки, що радянська партизанка скористалася **вирізуванням** польського населення боївками ОУН-УПА. Але й за те хвала йому, він бо, всупереч бандерівській історіографії, не твердить, що «совіти»

розпалювали українсько-польську ворожнечу. Проте з наведеного ним вище факту С. Кульчицький неспроможний зробити логічного висновку, а саме, що на час вирізування боївками ОУНУПА польського населення не існували на Волині польські збройні формування, ніяка польська АК там не існувала, бо коли б вона там була, то польське населення приєдналося б до неї, а не до радянської партизанки. Після досвіду більшовицької влади в Західній Україні в 1939-1941 роках, там серед місцевого польського населення не було свідомих прихильників радянської влади. Однак, залишки того населення, яке врятувалося від бандерівської різни, не маючи іншого виходу, знайшло в радянській партизанці, яка поборювала німців і бандерівців, свого союзника. Саме тому, а не з симпатій до радянської влади, на Волині утворилися у рамках радянської партизанки окремі польські партизанські відділи. Тільки щоб до такого висновку дійти, потрібне логічне мислення, а не настирливе виправдовування злочинних формувань, якими були ОУН-УПА.

Далі С. Кульчицький пише, що *в часи народної Польщі будь-яка інформація про трагічний польсько-український конфлікт, що мав місце в 1943-1944 рр., не пропускала цензуру*. Таке твердження свідчить про те, що С. Кульчицький не знає польської історіографії про ці події, або просто свідомо говорить неправду про це. Не може він не знати наукової (не цілком обоснованої) праці А. Щесняка і В. Шоти „Droga donikąd”, (1973), а також Едварда Пруса „Herosi spod znaku tryzuba” (1985), „Władyka świętojurski” (1985), Ришарда Тожецкого „Kwestia ukraińska w polityce III Rzeszy” (1972), єпископа Вінценти Урбана „Droga krzyżowa Archidiecezji Lwowskiej w latach II wojny światowej” (1983), Артура Бати «Bieszczady w ogniu» (1987), Генрика Цибульського «Czerwone pose» (1969) й інших. Яким же то правом С. Кульчицький вводить в оману Уряд України?

С. Кульчицький щоправда пише про ліквідацію польських сіл, про вирізування польського населення бандерівцями, але не робить з цих фактів висновків, не дає їм оцінки, він пише очевидну неправду про те, що *в липні 1943 р. у відозвах ОУН(Б) до польського населення перед кожним польським селом була поставлена вимога, щоб його мешканці за 48 годин вибралися за Буг або Сян – інакше смерть!*, а далі, що польське підпілля видало наказ: *сидіти на місці, бо Польща втратить Волинь*. С. Кульчицький, як видно, неспроможний собі уявити положення польського населення на Волині влітку 1943 року, він, С. Кульчицький, уявляє собі, мабуть, що в той час в польських селах були телефони, радіо, телеприймачі, а може й інтернет, що воно читало бандерівські відозви, наслуховувало що говорить Лондон тощо. Ні, так не було, в той час польське населення сиділо нишком, у постійному страху, очікуючи нападу з боку бандерівців. Крім цього: невже С. Кульчицький не усвідомлює собі того, що, навіть коли б польське населення Волині хотіло підпорядкуватися наказові з бандерівської відозви (про існування якої на Волині ніхто з тамтешніх поляків не знає, про неї немає жодного документу), то воно було

фізично неспроможне підпорядкуватися такому закликові: на Бугі був кордон. Ця логіка С. Кульчицького виглядає так, коли б йому хтось дав наказ перестрибнути річку завширшки 50 метрів, загрожуючи смертю на випадок невиконання такого наказу. С. Кульчицький і &, пишучи такі нісенітниці, дає доказ того, що він - не історик, не науковець, він свідомо фальшує історію. І ще: він не звернув уваги на те, що у (неіснуючому) наказі волинським полякам наказано «вибратися за Буг або Сян» - нелогічність? Адже Волинь не була відмежована від Генерального Губернаторства Саном, тільки Бугом, то при чому тут «Сян»?

С. Кульчицький знайшов (!) причину «кривавого протистояння», він каже, що нею був *обопільний екстремізм*, для якого *не може бути виправдання жодній стороні*. Про це, власне, в обличчі незаперечних фактів щодо бандерівського народовбивства на польському населенні, С. Кульчицькому йдеться: про знівелювання «вини» обох сторін, бо факту вирізування поляків бандерівці (ані С. Кульчицький) неспроможні заперечити. **Він не хоче бачити ні ідеологічних основ, ні політичних залогень ОУН, які призвели до свідомого, масового, доктринального вирізування польського населення збройними формуваннями ОУН Бандери, яке слід кваліфікувати як народовбивство: вбивали, різали ножами, рубали сокирами, спалювали живцем, душили путами, вішали - усіх без розбору – від немовлят, до понадстолітніх старців. За національну приналежність.**

У зв'язку з цим доречно сказати про визначення «народовбивства». 9 грудня 1948 року Генеральна Асамблея ООН ухвалила:

У розумінні цієї Конвенції народовбивством є такі злочини, скоєні з метою винищення цілості або частини національної, етнічної, расової або релігійної групи, як таких:

а) вбивство членів групи;

б) спричинення поважного ушкодження тіла або розстрою психічного здоров'я членів групи ...

Окремого опрацювання вимагала б проблема дій у Холмщині¹, за яку боролася ОУН-УПА і польські сили. Там ОУН-УПА влаштувала свої структури **в українських селах** і тому, в ході поборювання бандерівських боївок, часто страждало українське цивільне, непричетне до ОУН-УПА, населення. Але С. Кульчицький, замість об'єктивного аналізу ситуації, намагається використати цей факт для виправдання ОУН-УПА, що не личить науковцеві. Він намагається звернути вину на польське і українське сільське населення того регіону за протистояння, хоч воно було кероване самою ОУН Бандери, згадати хоч би відозви ОУНУПА до польського населення «вибратися з Холмщини».

С. Кульчицький обходить мовчанкою події в Галичині, а вони там були не менш, а більше трагічні, бо там було набагато більше мішаних українсько-польських сімей. Там теж поляків вбивали «за національну приналежність»²

Зайвим є відсилання С. Кульчицького на *авторитетний польський журнал «Вензь»*, бо він ніякий не «авторитетний», він не фаховий, а, як і багато інших у Польщі журналів, він є формуючий політику за гроші «позадержавних організацій» (КАРТА, Фонд С. Баторія, Фонд Сороса тощ). Не гоже історикам вважати їх «авторитетними». І взагалі об'єктивні українські історики не повинні покликатися на польських сучасних істориків, яких «наука» у великій мірі політизована.

У цьому розділі С. Кульчицький не відважився дати оцінку польських і українських жертв кривавих подій на Волині і в Галичині в 1943-1944 роках, бо вона виявилася б для нього такою, що не відповідала б «основним тезам Звіту», а слід би було йому сказати - скільки було тих жертв на польському боці, які згинули від рук ОУН-УПА, а скільки їх було на українському боці, які згинули від рук «польської Армії Крайової». Тут скажемо, що намагання бандерівських «істориків» зрівноважити ці жертви, не дали наслідку, натомість несумнівним є факт, що від рук ОУН-УПА в 1943-1944 роках на Волині і в Галичині мученицькою смертю згинуло щонайменше 120.000 польського цивільного беззахисного населення. Це сталося внаслідку введення в дію постанови ОУН щодо **усунення** (тобто винищення) польського населення «в час національної революції» з «українських етнографічних територій».¹ Не суттєвим є отже міркування щодо того – хто особисто винен за це народовбивство – Микола Лебедь, Дмитро Клячківський, Роман Шухевич, чи ще хтось інший персонально: винне було керівництво ОУН Бандери.

Про українські жертви ОУН Бандери мова буде далі.

В ОУН-УПА не було сил на те, щоб поборювати німецькі і радянські партизанські сили з метою їх знищення, але в неї було достатньо сили на те, щоб провадити поголовне винищування польського населення.

12. Протистояння українських націоналістів і органів радянської влади.

На самому початку цього розділу С. Кульчицький заявляє, що з *утворенням повстанської армії українські повстанці ставали воюючою стороною незалежно від свого бажання воювати з Німеччиною*. Це означає, що, за С. Кульчицьким, УПА була українським повстанським формуванням, хоч, з огляду на її утворення шляхом терору у відношенні до волинських селян, таким вона не була. Повторімо: **у всьому світі,**

кожного часу всі повстання були наслідком організованого або спонтанно сформованого добровільного формування. Таким не була бандерівська

УПА. Бандерівська УПА була формуванням ОУН Бандери, як однієї ідеологічної-політичної сили в Західній Україні, яка не мала підтримки з боку українського народу і тому її ряди поповнювалися шляхом терору.² Далі – якщо: *воюючою стороною незалежно від свого бажання воювати з Німеччиною*, то ОУН-УПА «воюючою» слід вважати з ким? З

Радянським Союзом, який був членом антигітлерівської коаліції? Якщо так, то тоді до такої «воюючої сторони» слід застосовувати заходи і закони як до формування, що виступало проти антигітлерівської коаліції і зазнало поразки в Другій світовій війні. А якщо розглядати ОУН-УПА «воюючою стороною» в смислі вирізування нею польського населення, то у відношенні до неї слід застосовувати закон ОУН про народовбивство, про який мовилося вище.

Торкаючися проблеми місця ОУН-УПА в II-й світовій війні, С. Кульчицький пише, що **все залежить від точки зору**, хоч слід би йому дотримуватися точки зору об'єктивізму і логіки. З цієї (а не з бандерівської і С. Кульчицького) точки зору в Другій світовій війні воювали дві сторони, дві коаліції. З одного боку був агресор – гітлерівська Німеччина, до якої, як агресора і того, що почав цю війну, притулилася ОУН, станувши на його боці. На боці гітлерівської Німеччини виступила Угорщина, Румунія, Італія, Японія, деякі колабораціоністські сили, як хорватські усташі, словацькі тіссовці. З другого боку була антигітлерівська коаліція, яку з 1942 року називали Об'єднаними Націями, в склад якої в час війни входили – Радянський Союз, Великобританія, США, Франція, Польща й інші держави, які воювали проти агресорів.

ОУН Бандери взяла участь в агресії на Радянський Союз, дала в розпорядження Німеччини свої збройні формування – батальйони «Нахтігаль» і «Роланд», (до кінця 1942 року) і українську допоміжну поліцію – до квітня 1943 року. В період від квітня до грудня 1943 року ОУН-УПА не була на боці Німеччини, але й не вела проти її сил дій з метою їх знищення, а починаючи з грудня 1943 року ОУН-УПА знову співдіяла на боці Німеччини. Вище сказане доведене в наукових, основаних на архівних документах, працях.¹ Їх не бажає зауважувати С. Кульчицький, ані жоден інший український націоналістичний історик, бо їх, як всебічно обгрунтованих праць, не можна підважити. Тому можна погодитися з написаним С. Кульчицьким, що все залежить від точки зору. Ото ж – з бандерівської точки зору (до якої приєднується С. Кульчицький), ОУН-УПА не була злочинним формуванням, а з об'єктивної, науково обгрунтованої точки зору – ОУН-УПА була злочинним формуванням. Всупереч С. Кульчицькому з названих вище робіт висновок один і неоспоримий – **ОУН-УПА була злочинним формуванням**.

С. Кульчицький багато пише про проведену радянською владою мобілізацію населення Західної України з *метою послаблення ОУН-УПА*. То що ж, невже цього не могла робити

держава, яка воювала з гітлерівською Німеччиною? Вона мала не проводити мобілізації, щоби, бува, не послабити ОУН-УПА? При цьому С. Кульчицький не розглядає з юридичної і теоретичної точки зору проблеми «мобілізації» тисяч селян в УПА. Чи, на його думку, ОУН Бандери мала право терором «мобілізувати» українців в УПА? І чому «мобілізувати», якщо бандерівська УПА мала бути повстанським рухом, тобто не примусовим. Ці проблеми залишаються поза увагою С. Кульчицького.

Факту необхідності зарахувати ОУН-УПА до злочинного руху неспроможні змінити застосовувані радянською владою методи поборювання, про які С. Кульчицький пише. Ця влада, як влада визнаної міжнародним правом держави, мала право і обов'язок припинити злочинну діяльність ОУН-УПА на території країни. Неморально отже говорить С. Кульчицький про *колосальні втрати, заподіяні репресивними органами радянської влади учасникам повстанського руху*, не згадуючи при цьому не менш, а набагато більш колосальних втрат, яких завдали формування ОУН Бандери цивільному населенню, а вони, польські й українські жертви, йшли у сотні тисяч, а побіч них від рук ОУН-УПА гинули радянські військовослужбовці виконуючи накази легальної влади.

13. Протистояння українських націоналістів і радянської влади у повоєнний період.

С. Кульчицький майже зі схваленням пише про методи діяльності ОУН Бандери в ході виборів до Верховної Ради СРСР у післявоєнні роки, він наводить приклад підвищення радянської активістки з прикріпленою до її трупа запискою: *Так буде з кожним, хто агітує голосувати.*

Твердження С. Кульчицького про те, що у повоєнний період, *виконуючи наказ командування УПА, командири територіальних частин повстанської армії і місцеві проводи ОУН перейшли до дій дрібними групами із засідок*, вміщає елемент дезінформації, неначе до того часу великі з'єднання ОУН-УПА зводили великі бої з силами радянської влади. Фактично ж, ОУН-УПА ніколи не зводила **ініційованих нею** ані малих, ані великих боїв з радянськими силами, тільки коли останні атакували відділи ОУН-УПА з метою їх знищення, вони оборонялися залежно від того, які сили їх атакували. Боїв ініційованих ОУН-УПА проти радянських (ані німецьких) сил з метою їх знищення не відносять звіти дій ОУН-УПА, ані опубліковані бандерівські хроніки.

Взагалі «боротьба» бандерівських сил проти радянської влади в післявоєнний період зводилася до саботажів, диверсій і вбивств мирних людей, при чому ця «боротьба» не виходила поза межі сіл і сілрад, вона не сягала навіть рівня районів. Ось приклади цієї «боротьби»: ² село Поточища, Городенківського району – Бурнас Василь Іванович, 1913 р.н., працював трактористом, вбитий у 1946 році; Балан Параска Павлівна, 1908 р.н., домогосподарка, вбита у 1945 році за відмову допомогти оунівцям продуктами;

Волощук Ілля Микитович, 1888 р.н., селянин-одноосібник, вбитий у 1945 році; ... Дедюк Анастасія Олексіївна, 1904 р.н., домогосподарка, вбита у 1945 році за відмову допомогти онунівцям продуктами ... Зонеман Олена Матвіївна, 1875 р.н., полька, вбита 2 листопада 1944 року за національну приналежність; Костенко Григорій Трохимович, 1881 р.н., селянин-одноосібник, вбитий у 1946 році за сина міліціонера; Костенко Розалія Йосипівна, 1888 р.н., домогосподарка, вбита в 1946 році за сина міліціонера; Костенко Анастасія Григорівна, 1911 р.н., домогосподарка, вбита в 1946 році за брата міліціонера; Костенко Віктор Григорович, 1908 р.н., працював міліціонером, вбитий 8 лютого 1946 року в селі Семанівцях; Костенко Мирослав Вікторович, 1938 р.н.¹, вбитий у 1946 році за батька міліціонера; Красовська Марія, 1808 р.н., полька, вбита в листопаді 1944 року за національну приналежність». І так далі, і так далі – в Галичині і на Волині, від рук формувань ОУН Бандери в 1941-1950 роках згинуло щонайменше 80.000 українського населення.

А ось з бандерівських джерел: 27 жовтня 1944 р., на хуторі Майдан-Більшик чота УПА спалила радгосп ... 3 листопада 1944 р. в селі Онут спецбоївка зліквідувала голову сільради ... 4 листопада в селі Калинівка боївка СБ спалила будинки і скирти в радгоспі, будинок сільради в селі Барбівці і ліквідувала секретаря сільради ...² ... 4.4.45. Група повстанців зробила наскок на районне містечко Ланівці. Повстанці спалили міст, кілька будинків, знищили кілька сексотів і розбили колгоспну базу (забрали цукор і масло).³ 6.1.47 в селі Дорогів (р-Галич, Стан. обл.) повстанці знищили першого секретаря районного комітету партії ... 8.1.47 р. в селі Борщів (р-н Заболотів, Стан. обл.) боївка ОУН роззброїла «стрибків». Боїварі здобули 8 крісів і ППШ ... того самого дня у тому самому селі розгромили сільську раду, знищили списки виборців ... 23.3.47 в селі Дороговище (рн Миколаїв, Дрог. обл.) повстанці зліквідували голову сільради, котрий помагав організувати колгосп.⁴ 2.4.48. повстанці спалили міст вузькоколійки ... знищили приміщення клубу ... в селі Мільча Мала (р-н Верба, Рівн. обл.) спалили колгосп ... знищили телефонну лінію ... знищили приміщення сільради ... знищили в сільраді документи.⁵ Це були такі, як каже С. Кульчицький, «195 акцій» за квітень – червень 1947 р., вони були однакові до 1950 року.

Так ось виглядала «боротьба» ОУН Бандери з радянською владою, це були суто кримінальні методи, чого не хоче бачити С. Кульчицький. Він же намагається виправдати їхні злочини, їхню запеклість – фанатизмом, а насправді ж ті, котрі не забажали скористатися амністією, маючи за собою звірські злочини, вони не мали шансів на помилування, тому «боролися» до кінця, часто стріляли себе в разі викриття «схронів». Крім цього, чи С. Кульчицький не брав до уваги «Деклярації Проводу Організації Українських Націоналістів після закінчення другої світової війни в Європі» з травня 1945 року, в якій висловлено надію на третю світову війну і через цю надію не піддавалися бандерівці?

С. Кульчицький жаліє, що внаслідку поборювання формувань ОУН Бандери *зникала масова база, на яку завжди спирався визвольний рух.*

С. Кульчицький говорить теж про те, що радянській владі *вдалося створити у середовищі оунівців атмосферу взаємної недовіри*, але не згадує про фактичну атмосферу в керівництві ОУН Бандери, якої початок слід датувати на перші місяці 1944 року, про що на 60 сторінках у подробицях описує «Дубовий», включно з описами взаємних убивств, цей документ є в одному з київських архівів, його копія є в автора цієї критики, але, з огляду на пануючі тепер стосунки в Україні, він не може отримати координатів документу. Бандерівці, як павуки в банці, взаємно себе пожирали, і це не була робота радянської влади, причиною цього була політична поразка проводу ОУН Бандери.

С. Кульчицький пише, що *діяльність спецгруп мала яскраво виражений бандитський характер*, хоч не повинен узагальнювати проблеми, бо факт бандитської діяльності однієї з тих груп була виявлена радянськими органами і винні за цей стан були притягнені до кримінальної відповідальності, про що доповідав М. Хрущову прокурор полк. Кошарський.¹ Поодинокі випадки зловживань з боку деяких спецгруп ОУН Бандери використовувала для поширювання неправдивих інформацій про них. С. Кульчицький, говорячи про ці спецгрупи, не згадує головного: вони були утворювані з бандерівців, котрі зголосилися до радянської влади з повинною; він не згадує теж про те, що єдиним завданням цих груп було поборювання збройних формувань ОУН Бандери. Про ці завдання і характеристику діяльності спецгруп С. Кульчицький міг би дізнатися з існуючого архівного документу.²

С. Кульчицький наводить жахливу статистику жертв ОУН Бандери, але чомусь послідовно не відноситься до опублікованих даних, за якими тих жертв було щонайменше 80.000. Але й так, С. Кульчицький, без осуду злочинців, без власних висновків, говорить про 13.355 жертв самих колгоспників і селян, про 1.931 інтелігента, про 860 інших різного віку, а ними були жертви від немовлят до старців, які впали жертвою «боротьби» ОУН Бандери проти радянської влади. Цю «боротьбу» теж треба було йому назвати злочином **народовбивства**.

14. Ідеологія українських націоналістів.

Зразу треба сказати, що не можна говорити про ідеологію «українських націоналістів», а треба говорити про ідеологію «українського націоналізму», цю семантичну різницю С. Кульчицький і Г. Касьянов, котрий опрацьовував цю тему, як науковці, повинні б знати. Вони, як виявляється, не тільки цієї різниці не знають, вони, соромно навіть про це

писати, не розуміють поняття «ідеології», мішають її з програмами, з політикою, стратегією, з «національною ідеєю».

Ідеологія, це, найпопулярніше сказати – **світогляд**: філософський вихідний пункт - хто ми у світі і яке наше відношення до інших, якими цінностями ми керуємося? Хто наш друг по природі, а хто ворог? В ідеології християнства – всі люди брати. В ідеології капіталізму, яка понаднаціональна – власники капіталу диктують умови життя виробників. Ідеологія соціалізму³ – понаднаціональна, поділ суспільств на соціальні класи – експлуататорів (власників капіталу) і експлуатованих (виробників), ці останні незалежно від національності повинні об'єднуватися з метою боротьби за свої права і за повалення капіталістичного устрою. Ідеологія фашизму виходить з положень вищості своєї нації (раси) над іншими, всередині нації передбачає її ієрархічну структуру – на чолі нації «вождь» (Il Duce – Benito Mussolini, der Führer, - Adolf Hitler, укр. «вождь», тепер «провідник»), який має у своєму розпорядженні «еліту» нації – в італійському фашизмі нею були «чорні сорочки», в німецькому нацизмі «коричневі сорочки», в українському націоналізмі «оунівці». Фашизм претендує до вищості своєї нації (раси), яка назовні силою поширює свої володіння, керуючись територіальною експансією на території слабкіших народів (Італія – Абіссинія), Німеччина керуючись теорією «вищості нордійської раси» на території народів «нижчої раси», український націоналізм (тільки в теорії, бо ніколи не дійшов до влади) - експансія без визначеної мети, керуючись «правом» виду в природі (*species*).

Все інше – коли, проти кого, яким чином уводити в дію ідеологічні принципи капіталізму, соціалізму, фашизму – належать до стратегії, політики, тактики.

Крім цього С. Кульчицький і Г. Касьянов повторюють деякі, абсолютно неприємливі з наукової точки зору, міркування українських націоналістичних діячів, як наприклад Володимира Мартинця, автора ненаукової книжки, в якій той, крім ряду нісенітниць, робить «ідеологічний» закид Донцову, що він не бере до уваги протипольського наставлення ОУН, хоч це не сфера ідеології, а політики, а може й його, Донцова, приватна справа: він жив у Польщі як бездержавник, тому й міг побоюватися можливих репресивних кроків з боку влади Польщі у випадку атак на неї. Конкретніше про це: В Мартинець пише: *Чим ідеологія націоналізму (українського, але не донцовського, на його думку – В.П.) різниться від донцовства? Проблемами, яких Донцов не затронув, а які організований націоналізм розпрацював самостійно, були: 1) польсько-українська проблематика; 2) проблеми соборності України; 3) стратегія і тактика українського визвольного руху.*¹ Тільки з цього видно, що В. Мартинець не розуміє поняття «ідеології», а на його книжку, як ідеологічну працю, покликаються С. Кульчицький і Г. Касьянов.

Саме з цієї причини, не розуміючи поняття «ідеології», С. Кульчицький і Г. Касьянов, говорячи неначе про ідеологію, по суті нічого про неї не згадуючи, багато місця у цьому розділі про ідеологію ОУН присвятили проблемам програм II-го (римського) ВЗУН з 1939 року і II-го (краківського, бандерівського) ВЗОУН з квітня 1941 року. Хоч програми не є ідеологією, проте вони їх до неї зараховують.

Автори цього розділу, говорячи про поняття «інтернального націоналізму», обмежують його до ідеології, хоч у поняття «інтегрального українського націоналізму» входять – його ідеологія, програми і практична (злочинна) діяльність. У цьому зв'язку потрібним є хоч би коротке пояснення терміну «інтегральний націоналізм». Автор «Звіту» правильно покликається на Дж. Армстронга, за яким «інтегральний націоналізм» характеризується такими прикметами:

- віра в те, що нація є найвищою цінністю, якій мають бути підпорядковані всі інші цінності;
- звертання² до містичної ідеї єдності всіх осіб, які складають націю (яка базувалася на припущенні, що національну спільність об'єднують в цілісний організм біологічні характеристики або і незворотні наслідки спільного історичного розвитку);
- підпорядкування раціональної, аналітичної думки «інтуїтивно правильним» емоціям;
- наявність харизматичного лідера, який є уособленням «волі нації!»;
- культ дії, війни та насильства як вираження вищої біологічної життєздатності нації.

Це – дійсно прерогативи ідеології «інтегрального націоналізму», тобто фашизму, це є ідеологія. А саме слово «інтегральний» у контексті «інтегрального націоналізму», автор цієї критики так пояснює: рух, який спирається на вище охарактеризовану ідеологію (італійський фашизм, німецький нацизм, український (інтегральний) націоналізм, як і інші тоталітарні рухи гуртує (інтегрує, втягує) довкола своєї ідеї всіх, кого зможе згуртувати, а кого не можна переконати до цієї ідеї і хто проти неї активно виступає – тих треба викинути з гурту-нації, ізолюючи їх фізично або політично. Це – як у водяному вирі: центр виру, найсильніші найближче центру, слабкіші подалі від нього, аж врешті вир відосередньою силою відкидає тих, хто в нього не втягнувся.

С. Кульчицький і Г. Касьянов маніпулюють фактами, виминаючи основне, а саме, що **ідеологією українського націоналізму стала доктрина Дмитра Донцова**, прийнята на ідеологічне озброєння ОУН постановою I-го Конгресу українських націоналістів у 1929 році.³ Навіть за авторами цього розділу *в основі розколу* (йдеться про розкол в ОУН на бандерівців і мельниківців – В.П.) *не було ґрунтованих ідеологічних розбіжностей*, а про

те, що доктрина Д. Донцова і надалі в Україні XXI-го століття є ідеологію ОУН, вони могли б переконатися з влаштовуваних тепер в Україні багатьох «наукових» конференцій, на яких визнається цей факт, як теж з інформацій про Донцова на українських націоналістичних інтернетних сторінках.⁴

Побіч цього найсуттєвіший закид на адресу С. Кульчицького і Г. Касьянова в тому, що вони не бачать у доктрині Д. Донцова (ідеології українського націоналізму) найголовнішого, а саме того, що в ній Донцов визначає **нації як види у природі** (лат. species), які, у процесі боротьби за виживання і простір, ведуть перманентні війни з іншими націями. В основу цієї доктрини, а отже й в ідеології українського націоналізму, покладені антинаукові твердження філософської течії т.зв. «соціального дарвінізму».

Саме тому, що С. Кульчицький і Г. Касьянов не розуміють поняття «ідеології», вони у «Звіті» говорять про українську «соборну» державу, як про елемент ідеології українського націоналізму, хоч це належить до політичної програми ОУН, він є сферою політики, а не ідеології. З ідеології українського націоналізму випливає інша його мета – територіальна експансія без означеного кінця. Автори «Звіту» не бачать найголовнішого в ідеології українського націоналізму – ворожнечі і воєн між націями, які стали основою ідеології українського націоналізму в стосунках України з іншими націями. Коли за ідеологією християнства всі люди - брати, то за ідеологією українського націоналізму люди іншої нації – вороги і, хоч вони іноді рідні брати, матері, сестри - їх, з ідеологічних міркувань, слід вбивати – «за національну приналежність», як написано в документах. Пам'ятаймо при цьому про те, чого не хочуть бачити автори „Звіту»: в Галичині великий відсоток сільського населення становили мішані польсько-українські сім'ї, масовою була практика вбивств учасниками формувань ОУН Бандери: матері-польки сином українцем, сестрипольки братом українцем. І це робили на наказ «зверху» не з політичних, тактичних чи ситуативних міркувань, а з ідеологічних.¹

Багатьом може бути незрозумілим твердження про те, що брат-українець убивав сестрипольку, тому треба пояснити те, що було страшною трагедією галицьких селян. У Галичині було багато мішаних українсько-польських подруж'їв. Там українці у своїй масі були греко-католиками, а поляки римокатоликами. Обі Церкви – греко-католицька і римокатолицька - підпорядковані Ватиканові, різні за національністю і віровизнанням (греко- і римокатолики, українці і поляки) могли вінчатися в одній або другій Церкві, а після цього українець-грекокатолик залишався українцем і греко-католиком, а його дружина залишалася полькою і римокатоличкою – або навпаки – він поляк і римокатолик, а вона українка і грекокатоличка. Натомість їхні діти в таких випадках у віровизнанні і національності «йшли» за батьками – сини за батьком, дочки за матір'ю. Таким чином утворювалися дивні двовизнаневі і двонаціональні сім'ї. За таких умов в сім'ї часто були

брати-українці і сестри-польки. Іноді брат-українець на наказ ОУН вбивав сестру-польку. Ілюстрацією цього є заголовок згаданої книжки – «Петруню – не убивай мене!». Таке наказувати і виконувати могли тільки сформовані ідеологією українського націоналізму бестії в людській подобі, про що пише Михайло Добрянський.

У тваринному світі не відновуються випадки вбивств «матерів» «синами», ані «сестер» «братами». Ідеологія нацизму виходить з положень, що нордійська раса має панувати над світом, і тому всі інші раси мають бути винищені. Ідеологія українського націоналізму виходить з положень, що українська нація, як вид у природі, має винищувати всі інші нації «у боротьбі за виживання і простір» (аналогія до гітлеризму), тому, між іншим, оунівці в ході «національної революції» співали:

Смерть, смерть, ляхам² смерть.

Смерть московсько-жидівській комуні.

В бій кривавий ОУН нас веде.

Ці основи ідеології українського націоналізму С. Кульчицький з Г. Касьяновим промовчують.

Тільки побіжно С. Кульчицький і Г. Касьянов згадують інститут «**вождя нації**» (нації, не тільки ОУН!) в ідеології українського націоналізму, хоч повинні б сказати, що, згідно ідеології цього націоналізму, внутрішня структура нації строго ієрархізована: на чолі нації має стояти **вождь**, у якого розпорядженні **ініціативна меншість**, у практиці – члени ОУН, яких Донцов називає теж **елітою нації, верствою кращих людей**, які у відношенні до решти нації застосовують **творче насильство**, при чому цю решту нації, **цебто її щонайменше 90% більшість**, Донцов називає **черню, загнuzданим бидлом**, яке має **виконувати накази ініціативної меншості**.

Оце і є ідеологія українського «інтегрального», тобто фашистського типу, українського націоналізму.³

С. Кульчицький і Г. Касьянов не спроміглися на, пов'язаний з «вождизмом» в українському націоналізмі, аналіз розколу в ОУН, хоч його слід тлумачити саме доктриною Донцова, за якою «еліта нації», в тому й її «вождь», постає *не з вибору, а з добору*, Донцов повчає: *мусить прийти до зудару* (різних груп або особистостей у русі – В.П.) *мусять появитися носії нової, єднаючої ідеї ... мусить появитися група, яка захопить одних, поведе за собою других, а третіх – усуне*.¹ Саме на цьому тлі прийшло до зудару між «вождями» ОУН – С. Бандерою і А. Мельником. Тільки інститут

«вождя» ділить ОУН Бандери від ОУН Мельника. Пригадаймо, отже, відомий вислів С.

Бандери: ***Наша влада буде страшна!***

І порівняймо його з тим, що про «вождя» написав Д. Донцов: *Не є вадою провідника, коли він часом мусить спустити прогнилу кров ... щоби примусити розбурхану стихію покірно зігнути шию².*

Проблему такого вождизму в ОУН цілком промовчують С. Кульчицький і Г. Касьянов. Чи випадково?

При цьому всьому С.Кульчицький з Г.Касьяновим свідомо допускаються підміни понять, наприклад, коли вони пишуть, що в інтегральному західноєвропейському націоналізмі були спільні риси для всіх націоналістичних рухів, які розвинулися в Європі в 1920-х рр., хоч фактично йдеться про **фашистські**, а не націоналістичні рухи, націоналізми бо, як і соціалізми, бувають різні.

С.Кульчицький і Г.Касьянов торкаються теми спорідненості ідеології українського націоналізму з італійським фашизмом і з німецьким нацизмом, роблячи висновок, що це – різні ідеології. Треба відверто сказати, що український націоналізм з його ідеологією, не є копією італійського фашизму чи німецького нацизму, він – самобутнє явище, хоч зродилося воно на зразках фашизму. Німецький нацизм, всупереч мутному поясненню С. Кульчицького і Г. Касьянова, в західній науці розглядається як інтенсифікована форма фашизму. При цьому слід сказати, що італійський фашизм не сформулював своєї ідеології в письмовій формі, його ідеологія проявлялася у практиці – в диктатурі всередині нації і в територіальній експансії назовні, натомість ідеологія німецького нацизму, сформульована А. Гітлером у його праці «Майн Кампф», набагато скромніша в порівнянні з доктриною Д. Донцова: Гітлер все людство зараховував до виду в природі, наголошуючи на вищості нордійської раси, натомість Донцов зарахував нації до видів у природі, отже його доктрина набагато більш нелюдяна по відношенню до нацизму.

Добре хоч те, що С.Кульчицький і Г.Касьянов підтверджують, що в ОУН Бандери *виключають можливість змістовної ідеологічної еволюції*, тобто ОУН Бандери залишається на ідеологічних позиціях з 1929 року. Скажімо при цьому: ця ідеологія не може бути модифікована. А щодо ОУН Мельника, то вона теж ніколи не відійшла від цієї ідеології, а її (як теж ОУН Бандери) заяви про «демократичність», це лише прояви застосовуваної цими фракціями ОУН тактики. Ідеологічно ОУН керується доктриною Дмитра Донцова, який був і залишається єдиним творцем ідеології українського націоналізму.

С.Кульчицький разом з Г.Касьяновим не спроміглися на сформулювання оцінки ідеології українського націоналізму, тому слід скористатися такою оцінкою авторства близьких до ОУН людей. Перший з них, це Михайло Добрянський (Демкович), колишній, разом зі Степаном Бандерою, Ярославом Стецьком і іншими, член «Організації вищих клас українських гімназій» у довоєнній Польщі. Він, під псевдонімом «М. Лагодівський», в обширній статті, в 1947 році написав між іншим, що Д. Донцов *в головному творі «Націоналізм» поставив тезу про аморальність націоналізму як один з головних стовпів націоналістичної ідеології ... Перший раз в історії зах. України почали в поважних публікаціях і передовсім в національному журналі, в «Літературно-Науковому Вістнику» пропагувати аморальність, як національну чесноту ... Донцов був тим, хто вагою свого авторитету переважив відношення сил і перерішив вислід боротьби за визволення бестії в українській людині.*¹ Про «визволення бестії в українській людині» можна б, спираючись на факти, написати цілі томи. Керуючись ідеологією за Д. Донцовим, ще 1929 року націоналісти в оунівській брошурі повчали: *Треба крові? – дамо море крові! Треба терору? – зробимо його пекельним! Не соромимося мордувати, грабити і підпалювати. У боротьбі немає етики!*² Тільки бестія в людській подобі може наказати відрубати сокирою голову на пняці перед товаришами жертви. Командир УПА Юрій Стельмашук на допиті сказав про те, що він зробив зі своїми боїваками: *Усього в цих районах я у днях 29 і 30 серпня 1943 року, вирізає понад п'ятнадцять тисяч мирних жителів, серед яких були старики, жінки і діти. Робили ми це таким чином: зігнавши все поголовно населення в одне місце, ми їх оточували і починали різню. Після цього, коли вже не залишалось ні однієї живої людини, ми викопували ями і вкидали в них трупи ...* Так могли робити тільки бестії в людській подобі.

Другим автором був греко-католицький священник, о. Юрій Федорів, після війни доктор християнської теології, котрий, разом з іншими українськими націоналістами, в міжвоєнний період відбував покарання у польській в'язниці у Вронках, і з доручення старших націоналістів провадив там «ідеологічний вишкіл» решти націоналістів. Він, у післявоєнні роки, в Торонто, вже як священник церкви св. Миколая, написав і опублікував під псевдонімом «Юрій Мозіль» книжечку «На Вронках», в якій дав оцінку ідеології українського націоналізму, говорячи, що цій ідеології, ***вимагалось заперечення всього, і батька і матері, Бога і совісті, закону і етики, любові ближнього і особистих людських почувань. В ім'я одного: Здобудеш, або загинеш.***³

Чи цих позицій літератури не знали автори «Звіту»?

Що ж після цього всього сказати? Хіба те, що коли б С. Кульчицький та інші з «робочої групи істориків», прийшли, як студенти другого курсу історії, до автора цього опрацювання на екзамен з таким, як у «Звіті», знанням, то їм, після оцінки

«незадовільно», автор цієї критики порадив би, щоб вони змінили напрям студій на інший, не пов'язаний з історією, бо вони її не розуміють. Але, раз вони історики за званням, та ще й з Національної академії наук України, професори, то на їхню адресу сформулюймо такі запитання:

Чому автори «Звіту» промовчують в ньому антихристиянський характер ідеології українського націоналізму, чому не коментують її головної практичної засади: «**Нація понад усе!**», тобто понад людину, понад визнану сучасною цивілізацією мораль, понад людство, понад Бога? **Чому** вони не згадують принципу аморальності в українському націоналізмі («добре все, що добре для нації»), при чому про це «добро» вирішують провідники ОУН, часто, на нижчому - районному, сільському рівні - малограмотні), **чому** вони не згадують про чинник **ненависті** в ідеології українського націоналізму, як рушійну силу в ньому?

Чому вони в основу своїх праць не включили наукових робіт авторів, які дійшли інших, аніж українські націоналісти, висновків і оцінок українського націоналізму, от хоч би робіт автора цієї критики, а між ними є єдиний опублікований у світовій літературі аналіз ідеології українського націоналізму?

Чому вони обмежились публікаціями архівних документів авторства симпатиків українського націоналізму, таких, як Володимир Косик, а знехтували документами опублікованими, наприклад, автором цієї критики, а між ними є документ у вигляді протоколу з засідання «З'їзду закордонних націонал-соціалістів» у Штутгарті з 6 IX 1937 року, на якому, репрезентована Володимиром Мартинцем ОУН, склала скаргу на уряд Польщі за несправедливу трактовку українців, щодо якої, після її розглянення, було вирішено *вистосувати меморіал до Вождя Німецького Народу ... просити Вождя доступними шляхами звернути увагу ... З'їзд постановляє передати прийнятні ухвали до відома Вождів Українського й Німецького Народу.*¹ Назва цього фашистського інтернаціоналу - «З'їзд закордонних націонал-соціалістів», бо все діялося в гітлерівській Німеччині, до якої з'їжджалися «закордонні націонал-соціалісти», тобто ненімецькі націонал-соціалісти, тобто ненімецькі фашисти. З цього висновок, що ОУН у міжвоєнний період сама себе зарахувала (включилася) до «закордонних (у відношенні до Німеччини) націонал-соціалістів», тобто **до фашистів**. Цей документ – єдиний опублікований у світовій літературі, який незаперечно доказує, що ОУН була фашистською.

Чому вони не зробили аналізу постанов Зборів і Конференцій ОУН, в яких було сформульовано політичні основи українського націоналізму, між іншими усталено мету ОУН: побудову Української Самостійної Соборної Держави (УССД), а така мала б включати території, що входять до сьогоднішньої Польщі, Білорусі, Російської

Федерації, Молдови, Румунії, Угорщини і Словаччини, що означає територіальні претензії до цих держав, а це суперечить міжнародному праву і вагітне майбутніми (на випадок перемоги націоналізму в Україні) війнами?

Чому вони не зробили оцінки саботажної і диверсійної діяльності ОУН на території суверенної Польщі в міжвоєнний період на основі міжнародного права і законів держави, на якій вершилися дії ОУН, тобто Польщі?

Чому вони не сформулювали оцінки, за якою **бандерівська УПА не була добровольчим формуванням? Чому** вони не дали оцінки масового терору ОУН Бандери у відношенні до українського населення Волині і Галичини?

ЧОМУ вони промовчують факт існування і злочинної діяльності формувань ОУН Бандери з назвою **«Служба безпеки» і «Польова жандармерія», яких українське населення боялося гірше від німецького Гестапо і більшовицького НКВД**, при чому вони були бандерівською ОУН наділені «правом» судити учасників УПА і мирне населення і виконувати присуди, включно з покаранням смертю?

Чому вони промовчують факти, за якими, часто 16-літні боївки «Служби безпеки» ОУН Бандери, масово розстрілювали колишніх радянських солдатів і офіцерів, а їх трупи вкидали у колодязі?

Чому вони промовчують терор ОУН Бандери введений в середині УПА, в якій за втечу з неї, каралося карою смерті через розстріл перед відділом, а іноді й шляхом **відрубання сокирою голови перед відділом?** Чому вони не дали оцінки такими фактам - чи знають вони такі методи терору серед інших цивілізованих народів?

Чому вони промовчують існування в УПА відділів азербайджанців, узбеків й інших, які потворилися з тих радянських солдатів і офіцерів, котрі попали в німецький полон, зуміли з нього втекти і тинялися по волинських лісах? Чи не тому, що їх, а також т.зв. «східняків» (українців з т.зв. «підсоветської» України), з наближенням східного фронту **бандерівська «Служба безпеки» поголовно постріляла?**

Чому вони не згадують про існування на Волині двох таборів євреїв, в яких ОУН Бандери помістила лікарів і ремісників, яких різними способами бандерівці стягнули до них і яких там використовували на потреби ОУН-УПА, а з наближенням східного фронту **бандерівська «Служба безпеки» теж їх постріляла поголовно?**

Чому вони ні слова не сказали про бунт українців - «східняків» у лавах ОУН-УПА

(вони до них попали внаслідок незалежних від себе подій), котрі, не погоджуючись зі злочинною діяльністю ОУН Бандери на Волині, в липні 1944 року утворили НародноВизвольну Революційну Організацію (НВРО), програма якої передбачала широкорозбудовану соціальну сферу?²

Чи спроможні вони бачити різницю між українською допоміжною поліцією, яка була утворена ОУН Бандери і їй політично була підлегла, а польською поліцією, яка постала всупереч забороні Делегатури уряду Польщі в Лондоні?

Чому вони промовчують участь, побіч німців, української поліції в масовому винищуванні українського населення Волині, наприклад у згаданому селі Кортеліси, а таких було більше?

Чому вони не дають оцінки масовим вбивствам формуваннями ОУН Бандери польського (120.000 жертв) і українського (80.000 жертв) населення? Чому не показують, що це була злочинна робота передусім «Служби безпеки» ОУН Бандери?

Чому вони промовчують дійсні завдання «спецгруп» до поборювання ОУН-УПА? З якою метою вони наголошують неіснуючі насильства цих груп над мирним населенням і не дають при тому ретельної характеристики їхньої діяльності? Чому вони промовчують той факт, що «спецгрупи» склалися з тих учасників УПА, котрі з'явилися з повинною до радянської влади? Чому вони не аналізують цієї важливої проблеми, не пов'язують її з примусовим служінням в УПА?

Чому вони не дали правової оцінки території злочинних дій ОУН-УПА, з чим пов'язана проблема громадянства злочинців і їхніх жертв? Ці території у світлі міжнародного права у 1943-44 роках належали до Польщі як тієї, що залишалася у стані окупованої країни, тобто в *status quo ante bellum* (анексія 1939-1941 років Західної України Радянським Союзом не була визнана міжнародним правом). Аналіз і висновки з цього питання дали б відповідь щодо позаправної діяльності ОУН-УПА (а побіч цього вказали б на моральну відповідальність сьогоденної Польщі за ігнорування цієї проблеми). Пригадаймо, що саме цей аргумент (польське громадянство) використали захисники особового складу дивізії СС-Галичина, коли у 1945 році Радянський Союз домагався їхньої видачі.

Чому вони не дають загальної оцінки ОУН-УПА, хоч навіть з того, що вони у «Звіті» написали, висновок очевидний – **ОУН-УПА** (разом з іншими структурами ОУН Бандери) – **злочинне формування**.

Чи спроможні працюючі над темою сім років історики - автори «Звіту», включно з керівником групи проф. С. Кульчицьким, зрозуміти, що науково доказане визначення

винуватця злочину народоббивства очистить український народ з тавра народоббивця, бо те, що вчинила ОУН Бандери з її формуваннями, поза всякими сумнівами кваліфікується як народоббивство, а громадська думка в Польщі, в тому й у книжках, послуговується стереотипами: «українці мордували»? **Чому** у «Звіті» й у книзі проблема ідеології українського націоналізму на самому кінці? Постає отже питання: чи С. Кульчицький та укладачі книги навмисне там її вмістили, щоб не дуже наголошувати на неї, щоб відвернути від неї увагу, чи теж вони легковажать проблему ідеології українського націоналізму, хоч то саме вона «визволила бестію в українській людині». Якщо перше припущення правдиве, тоді це проблема моральна - С. Кульчицький не шукає правди, він її затушовує: а якщо вони недооцінюють проблему цієї ідеології, то вони – невігласи у суспільних науках.

Спираючись на «Звіт» і на сказане у цій критиці, існує необхідність відкинути всілякі намагання визнати ОУН-УПА воюючою стороною. Одночасно існує необхідність однозначно засудити: ОУН Бандери (і ОУН Мельника), як суто фашистський ідеологічно-політичний рух, ОУН Бандери як організатора злочинних формувань – УПА, «Служби безпеки», Польової жандармерії, т.зв. «Самооборонних кущових відділів», як теж крайових, районних й інших проводів ОУН Бандери - до станичних включно.

Засудити ОУН Бандери і її формування має в першу чергу Верховна Рада, як її найвищий законодавчий орган України. Цього теперішній Президент України, як симпатик українського націоналізму, не зробить. Це треба зробити для добра України.

Карати сьогодні вже нема кого, всі учасники злочинів – престарілі люди. Терором «мобілізовані» в УПА, з метою уникнення морального засуду, повинні доказати встановленим порядком факт насильної їхньої «мобілізації».

І на кінець вельми важлива проблема: ОУН, від її народження і по сьогоднішній день, у центрі своєї ідеології і політичних програм ставить **українську націю**. Це означає, що жодне наукове опрацювання пов'язаної з ОУН теми не може оминати питання: чи до цього часу сформувалася українська нація – нація з однією мовою, нація з однастайним почуттям територіальної єдності, спільної культури, нація з однаковим поглядом на минуле і майбутнє тощо?

Відповідь на це запитання має бути негативна: на початок ХХІ-го століття український народ не сформувався у сучасну, європейського зразка, націю. Саме цей факт повинен визначати координати дослідів феномена, відомого як «український інтегральний

націоналізм». Українська нація має формуватися, але не під націоналістичним, бандерівським чи мельниківським, прапором, і не за донцовською «національною ідеєю».¹

Торонто, березень, 2006 р. Віктор Поліщук

Дозволяю публікувати це опрацювання мовою оригіналу і в перекладі на інші мови за умовами: не змінювати в ньому нічого і розповсюджувати без заробітку. Автор

1 www.ukrnationalism.org.ua

2. Проблеми ОУН-УПА. Звіт робочої групи істориків при Урядовій комісії з вивчення діяльності ОУН-УПА. Основні тези з проблеми ОУН-УПА (історичний висновок) – К.:Інститут історії України НАН України, 2004. – 96с.(3.8 друк.арк.)

3 Внаслідку, між іншим, позиції Інституту історії НАН, інтенсивно пропагандується в Україні пробандерівське тлумачення історії України нової доби, доказом цього є, хоч би те, щр Міністерство освіти України розіслало критикований тут «Звіт» до всіх шкіл в Україні з рекомендацією використовувати його у навчальному процесі. В Тернополі опубліковано книжку Г. Стародубець, в якій вона викладає бандерівське бачення історії України, цю книжку Міністерство освіти України теж рекомендує використовувати як навчальний посібник, проф. В. Сергійчук настирливо поширює неправду про ОУН-УПА

4 Написано «бандерівська УПА», бо була ще й інша: УПА – Тараса Бульби-Боровця, яка дійсно була рухом повстанським, бо в її склад входили виключно добровольці

2 Державний архів Рівненської області (ДАРО), ф. Р-30, оп. 2, спр. 113, л. 105

6 Wiktor Poliszczuk. Nacjonalizm ukraiński w dokumentach. Integralny nacjonalizm ukraiński jako odmiana faszyzmu. t. III-V, Toronto, 2002, 2003

1 Вони опубліковані в інтернеті на: www.poliszczuk.narod.ru

2 ДАРО, ф. Р-30, оп. 2, спр. 113, лл. 100-102

3 Фотокопія в архіві автора цієї критики, а крім цього: «Український історик», США, № 1 -4 (101-104), 1990 р., сс. 114-119

4 «Оборона України», ДАРО, ф. Р-30, оп. 2, спр. 16, лл. 6,7

1 Обширніші цитування названих тут листів можна знайти в публікації: Віктор Поліщук, Рік

1943: ОУН Бандери на Волині. Діяльність ОУН Бандери в світлі «Відкритих листів до Проводу ОУН Бандери» авторства Тараса Бульби-Боровця, Торонто, 2002; також аналогічне видання польською мовою, Варшава, 2002. Крім цього в інтернеті: www.poliszczuk.narod.ru

1 «Zeszyty Historyczne» № 30, Париж, 1974, сс. 103-137; Обширні винятки з рапорту опубліковані в: Wiktor Poliszczuk, „Dowody zbrodni OUN i UPA”, Toronto, 2000, ss. 34-36

2 Дивись: Постанови I Конгресу українських націоналістів в: Петро Мірчук, Нарис історії ОУН, т. I, Мюнхен, 1968, с. 91 і наст. Постанови цього Конгресу опубліковані також у: Wiktor Poliszczuk, Nacjonalizm ukraiński w dokumentach, t. III, Toronto, 2002, ss. 58-61

3 «Словник української мови» (одинадцятитомний), т. X, с. 503

4 www.poliszczuk.narod.ru

5 «Робітнича газета України», 29 IX 1992, розповідь А. Азаренко

1 Wiktor Poliszczuk, Dowody zbrodni OUN i UPA, Toronto, 2000, сс. 217-238

2 Пацифікація – каральні засоби, поєднані з винищуванням людей і майна

1 Описи і архівні знімки з цього погрому див.: Wiktor Poliszczuk, „Dowody zbrodni OUN i UPA”, Toronto, 2000, сс. 224-238

2 Тарас Гунчак, «В мундирах ворога», Київ, 1993; Мирослав Кальба, «Нахтігаль» (Курінь ДУН)», Денвер, США, 1984; Лев Шанковський, «Історія українського війська», Вінніпег, 1954

3 «Робітнича газета України», вказаний вже номер

1 Adolf Hitler, „Mein Kampf”, Wrocław, 2005, сс. 185, 186

2 Життєвий простір для німців

3 «Самостійна Україна», № 3 від 10 липня 1941 р., фотокопія в архіві атора

1 Центр. Архів Верховних Органів Влади України, ф. 3833, оп. 3, спр. 7, лл. 1-6

2 «Українська суспільно-політична думка в 20 столітті. Документи і матеріали», т. III, бмв., 1983, сс. 23-35

3 Слово «покривала» в цьому реченні є очевидним англізмом, це вказує на те, що в редакції критикованого «Звіту» безпосередню участь брали українські націоналісти зі Заходу.

4 ДАРО, ф. Р-30, оп. 2, спр. 113. лл. 100-102

1 «Кацет» - від «концентраційний табір»

2 ДАРО: Р-30, оп. 1, спр. 19, л. 15

1 ДАРО, ф. 03, оп. 1, спр. 5, лл. 46-48

2 «Вісті Комбатанта», № 1/1966, сс. 10-18; № 2/1066, сс. 16-25

3 «Літопис УПА», Торонто, 1984, т. 5, с. 23

1 Мобілізувати має право тільки легальна, визнана міжнародним правом, державна влада, тому «мобілізація», проведена ОУН Бандери, була звичайним насильством, терором

2 Звуковий запис у збірці автора. Після війни автор цієї критики дізнався, що зі села Липа, Дубенського району, звідки родом його батько, у 1943 році бандерівці забрали дві найгарніші дівчини, які ніколи не вернулися додому

1 <http://oun-upa.org.ua>

1 «Ідея і чин», № 5/1943 в: ДАРО, ф. Р-30, оп. 1, спр. 10, лл. 26, 27

2 Wiktor Poliszczuk, „Dowody zbrodni OUN i UPA”, Toronto, 2000, с. 254

3 ДАРО: ф. Р-30, оп. 2, спр. 16, лл. 198-201

4 Wiktor Poliszczuk, „Nacjonalizm ukraiński w dokumentach”, III, Toronto, 2003. сс. 86 і наст.

1 Володимир Кубійович, «Мені 85», Париж, 1985, сс. 87, 88, 169

1 ДАРО: ф. Р-30, оп. 2, спр. 16, лл. 198-201

1 Такі опрацювання є, от хоч би: Wiktor Poliszczuk, „Dowody zbrodni OUN i UPA” Toronto, 2000

2 Wiktor Poliszczuk, „Nacjonalizm ukraiński w dokumenach”, cz. 3, Toronto, 2003, сс. 370-470;

Wiktor Poliszczuk, „Gwałt na prawdzie o zbrodniach OUN Bandery”, Toronto, 2003

1 Див.: Wiktor Poliszczuk, «Dowody zbrodni OUN i UPA», Toronto, 2000

2 Див.: ряд опублікованих архівних документів – «привинних листків», в яких за неявку в УПА погрожувалося розправою: Wiktor Poliszczuk, „Nacjonalizm ukraiński w dokumentach”, Toronto, 2002, ss. 314, 339 й інші

1 Wiktor Poliszczuk: „Ideologia nacjonalizmu ukraińskiego”, Toronto, 1996; „Integralny nacjonalizm ukraiński jako odmiana faszyzmu”, t. I - „Źródła zbrodni OUN-UPA”, Toronto, 2003; t. II – „Dodowy zbrodni OUN i UPA”, Toronto, 2000; tt. III-V – „Nacjonalizm ukraiński w dokumentach”

2 «Прикарпатська правда» номери від 25 жовтня 1990 р. до 12 червня 1991 р., опубліковані в: Wiktor Poliszczuk, «Nacjonalizm ukraiński w dokumentach», cz. 3, Toronto. 2003. ss. 437 i nast.

1 Восьмирічна дитина

2 «Літопис УПА», т. 19, Торонто, 1992, ss. 251 i nast.

3 «Літопис УПА», т. 16, Торонто, 1987, ss. 108 i nast.

4 «До зброї», 1950, № 6

5 «Бюро Інформації Української Головної Визвольної Ради», лист. 1949, № 5

1 ЦДАГОУ, ф. 1, оп. 16, спр. 68, лл. 2-10

2 ЦАРФ: ф. 9478, оп. 1, спр. 400, лл. 81-87

3 Не мішати «соціалізму» з «більшовизмом»

1 Володимир Мартинець, «Ідеологія організованого і т.зв. волевого націоналізму», Вінніпег, 1954, с. 40

2 У тексті «Звіту» написано «апеляція», англ. „appeal”, що вказує на факт участі в працях над «Звітом» українського націоналістичного історика зі Заходу

3 Петро Мірчук, «Нарис історії ОУН», т. I, Мюнхен, 1968, с. 91

4 www.ukrnationalism.org.ua

1 Blicharski Czesław, „Petruniu, ne ubywaj mene”, Biskupice, 1988

2 Полякам

3 Дмитро Донцов, «Націоналізм», Львів, 1926; Дмитро Донцов, «Хрестом і мечем», Торонто, 1967

1 Дмитро Донцов, «Хрестом і мечем», Торонто, 1967, сс. 123, 131 – передрук з праці «Об'єднання чи роз'єднання», опублікованої у Львові 1938 року

2 Там же, с. 185

1 «Проблеми», № 1, Мюнхен, 1947, сс. 9-13

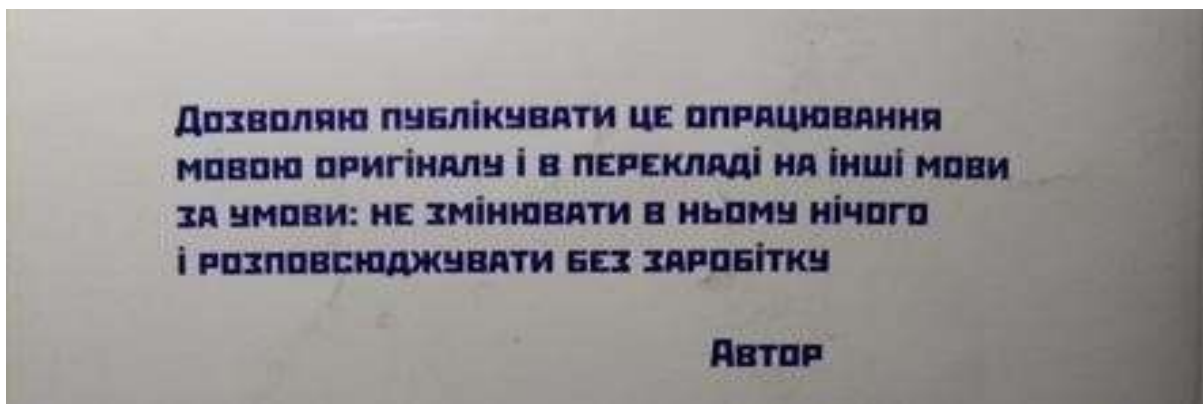
2 Віктор Поліщук, «Гірка правда: злочинність ОУН-УПА», Торонто, 1995, с. 317

3 Юрій Мозіль, «На Вронках», Торонто, 1959, с. 73

1 ДАРО, мікрофільм № 124148 (справа Степана Янішевського)

2 ДАРО: ф. Р-30, оп. 2, спр. 29, лл. 11, 12; ДАРО: ф. Р-30, оп. 2, спр. 42, лл. 46-52

1 Див.: останній розділ «Націоналізму» Дмитра Донцова, Львів, 1926

[Завантажити працю російською мовою](#)
(«Гора породила мышь. Бандеровскую», 680 kb, pdf)

В.Полищук, [«Горькая правда.
Преступления ОУН-УПА \(исповедь украинца\)»](#) (385 kb, pdf)

Книга "Організація українських націоналістів та Українська повстанська армія" (ред. С. Кульчицький) є підсумковою публікацією напрацювань робочої групи істориків, створеної при урядовій комісії з вивчення діяльності ОУН та УПА. У ній розглянуто ті ключові питання щодо діяльності ОУН та УПА, здебільшого в період Другої світової війни, які викликають найгостріші дискусії в українському суспільстві. В останньому розділі книги аналізується ідеологія українських націоналістів.

2005, видавництво «Наукова думка» (496 ст.) [Завантажити](#)

[Кров на білих шатах. Хто відбілює головорізів з ОУН-УПА](#)

[Бандера, ОУН та УПА – герої чи покидьки](#)

[Заборонені книги](#)

